

Riksdagens snabbprotokoll

2023/24:104

Tisdagen den 23 april

Kl. 13.00–15.13

Det justerade protokollet utkommer inom tre veckor eller vid den tidpunkt som talmannen bestämmer. Talare som vill göra anmärkningar mot snabbprotokollet ska anmäla detta senast kl. 12.00 den tredje vardagen efter sammanträdet.

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 april justerades.

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2023/24:706

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:706 Försäljning av övervakningsutrustning till Iran
av Nima Gholam Ali Pour (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 17 maj 2024.

Skälet till dröjsmål beror på resa.

Stockholm den 22 april 2024

Utrikesdepartementet

Tobias Billström (M)

Enligt uppdrag

Klas Molin

Expeditionschef

Interpellation 2023/24:707

Till riksdagen

Interpellation 2023/24:707 Finansiering av Finansverksamhet
av Åsa Eriksson (S)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 21 maj 2024.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 22 april 2024

Socialdepartementet

Anna Tenje (M)

Enligt uppdrag

Andreas Krantz

Expeditionschef

§ 3 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2024) 159 till utrikesutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 14 juni*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialutskottets betänkande

2023/24:SoU23 Ytterligare anpassningar till EU:s förordningar om medicinteknik

Kulturutskottets betänkanden

2023/24:KrU9 Spelfrågor

2023/24:KrU10 Kultur för alla

Utbildningsutskottets betänkande

2023/24:UbU9 Övergripande skolfrågor

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

2023/24:AU8 Arbetsmiljö och arbetstid

Trafikutskottets utlåtande

2023/24:TU21 Subsidiaritetsprövning av kommissionens förslag till ändring av direktivet om harmoniserade flodinformationstjänster på inre vattenvägar

§ 5 Svar på interpellation 2023/24:577 om SGI-utredningen

Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Åsa Eriksson har frågat mig vad jag och regeringen avser att göra med SGI-utredningens förslag.

Den dåvarande regeringen beslutade den 20 oktober 2021 att en särskild utredare skulle se över regelverket för SGI, det vill säga inkomstunderlaget för bland annat sjukpenning och föräldrapenning (dir.

2021:90). I uppdraget ingick att utreda hur regelverket för sjukpenninggrundande inkomst ska ge ökad trygghet och förutsägbarhet för den försäkrade samt leda till stärkt kvalitet och effektivitet i handläggningen och minska de felaktiga utbetalningarna.

Regeringen instämmer i uppfattningen att regelverket för sjukpenninggrundande inkomst behöver ses över, inte minst för att öka förutsägbarheten för enskilda och minska risken för felaktiga utbetalningar.

Utredningens slutbetänkande *Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst* (SOU 2023:30) överlämnades den 20 juni 2023 och remissbehandlades till och med den 22 december 2023. Frågan är komplex, och förslagen är omfattande och komplicerade. Analysen av förslagen och remissvaren pågår nu inom Regeringskansliet hos mig på Socialdepartementet.

Jag vill avvakta resultatet av det arbetet innan jag tar ställning till den fortsatta hanteringen av utredningens förslag.

Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret!

”I det demokratiska samhället är människan målet. Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratins ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Människan ska vara fri att utvecklas som individ, råda över sitt eget liv, forma sin tillvaro efter egna önsknings- och påverka det egna samhället. Denna frihet ska gälla alla.”

Herr talman! Så inleds den socialdemokratiska kommittémotionen i kulturutskottet. Jag ville börja med att citera den eftersom den här debatten handlar om trygghetssystemen, sjukpenninggrundande inkomst och trygghet för alla – även kulturutövare och andra, som frilansare och gigarbetare. Men den handlar också i förlängningen om vilken typ av kulturellt samhälle vi ska ha och om möjligheten för kulturskapare att vara modiga för att de är trygga.

Herr talman! Kultur och bildning handlar för oss socialdemokrater om människans personliga frihet och samhällets utveckling. Kulturen ger perspektiv och förståelse för det egna livet och omvärlden samt möjlighet att mötas över klassgränser och olika bakgrunder. Kulturens frigörande förmåga är en avgörande motvikt mot auktoritära krafter strävan att ta makten över tanken.

Det här är oerhört viktigt. Jag tycker därför att SGI-utredningens förslag om hur vi kan öka tryggheten för bland andra kulturskapare och andra frilansare är oerhört viktigt.

För en livskraftig kultur behövs modiga och trygga kulturskapare. Att yrkesverksamma kulturskapares sociala trygghet är bristfällig har flera rapporter och utredningar slagit fast under åren. Det kan till exempel vara svårt för många frilansande kulturskapare att få en rimlig sjukpenninggrundande inkomst eftersom man ofta hoppar mellan olika korta uppdrag och inte har någon stadigvarande inkomst som kan fastställas hos Försäkringskassan.

Som jag hoppas att alla på läktaren och alla som lyssnar vet är SGI, sjukpenninggrundande inkomst, det som ligger till grund för bedömning av bland annat sjukpenning om man får nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller om man ansöker om föräldrapenning när man blir förälder.

Herr talman! Precis som statsrådet sa tillsattes utredningen av den socialdemokratiskt ledda regeringen år 2021. Utredaren har lämnat sina förslag. De är ganska tydliga. Jag undrar om statsrådet tycker att förslagen är bra och om statsrådet och regeringen därför kommer att gå vidare med dem.

Anf. 3 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Till att börja med vill jag bara understryka att jag tycker att det är väldigt bra att ledamoten har intresse för frågan om SGI.

Detta är en väldigt viktig fråga. Sjukpenninggrundande inkomst är det belopp som räknas fram, precis som ledamoten var inne på tidigare, av Försäkringskassan och som ligger till grund för ersättning om man skulle bli sjuk eller om man har den stora lyckan att bli förälder och ska vara föräldraledig. Således påverkar SGI i stort sett alla, skulle jag vilja påstå, och det är en viktig fråga.

De förslag som ledamoten tar upp i sin interpellation och i sitt anförande är en del av en utredning. Utredningen remissbehandlades fram till den 22 december förra året. Man kan konstatera att frågan är mycket komplex och att förslagen är omfattande och även väldigt komplicerade.

Analysen av förslagen och remissvaren, som nu har börjat komma in, pågår inom Regeringskansliet. Eftersom frågan berör de allra flesta människor under stora delar av livet, som jag var inne på, är det viktigt att eventuella förändringar av SGI som vi kan komma att göra förenklar och förtydligar och gör det enkelt att göra rätt. Det ska bli lätt att göra rätt.

En central del i uppdraget gällde att utnyttja historiska inkomster vid fastställandet av SGI. Även om ett sådant förslag har presenterats finns det en återkommande kritik från de flesta remissinstanser som jag hittills har kunnat ta del av. Kritiken handlar om att det är ett mycket omfattande, och framför allt komplicerat, system som föreslås i utredningen.

Exempelvis föreslås att inkomsten under ramtiden, det vill säga den period vars inkomster ligger till grund för beräkningen, i vissa situationer där inkomsten har minskat ska beräknas som om en sådan minskning inte har skett. För att avgöra om inkomsten har minskat en viss månad föreslås att de inkomster som den enskilde hade den månaden ska jämföras med de inkomster som han eller hon hade samma månad ett år tidigare eller med den inkomst per månad som har eller kunde ha legat till grund för SGI som aktuell inkomst den månaden.

Ni hör själva! Detta är väldigt omfattande, och det berör många människor. Framför allt är det ganska komplicerat. Detta är bara ett av flera förslag som skulle få långtgående konsekvenser och påverka alla

som uppbär eller vill uppbära SGI i dag. Den frågan bör man givetvis inte ta lätt på.

Nu ser jag fram emot att ta del av fler remissvar och att bereda frågan noga. När man gör så här stora förändringar som berör väldigt många människor och ligger till grund för många olika förmåner som kan beröra en människa under hela livet är det väldigt viktigt att det blir rätt.

Nu tittar vi noga på förslagen, och sedan lovar jag att återkomma så fort vi har tagit ställning i de olika delarna.

Anf. 4 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Det där var en redogörelse för hur krångligt det skulle kunna bli. Tur då att vi har skickliga och kompetenta handläggare på Försäkringskassan, tänker jag, som ju är de som ska bedöma detta. Varken statsrådet eller jag ska göra det – som tur är, i alla fall vad mig beträffar.

Jag hörde dock ingenting om huruvida statsrådet tycker att detta är bra förslag. Och om statsrådet menar att det här är för komplicerat hoppas jag att statsrådet och regeringen tänker lägga fram andra förslag. Jag hoppas nämligen att statsrådet och jag är överens om att även kulturutövare, frilansare och andra gigjobbare behöver ha en bättre trygghet och tillgång till våra gemensamma trygghetssystem, som de ju också betalar in till.

Herr talman! Eftersom kulturarbetsmarknaden präglas av korta jobb och frilansuppdrag är utredningens förslag särskilt viktiga för kulturutövarna. I dag kan många av dem inte få en rimlig och rättvis SGI eftersom de inte har stadigvarande inkomster och kan peka på kommande inkomster. Det är helt enkelt inte möjligt i nuvarande system, och de missgynnas. Jag tror dock att statsrådet vet att även kulturutövare och gigjobbare blir sjuka och får barn och därför behöver få tillgång till våra gemensamma trygghetssystem.

Herr talman! Den här debatten handlar som sagt om SGI, men den handlar också om förutsättningarna för en livaktig kultur. Jag tror att de tyvärr är hotade. Vi ser dag efter dag tydliga tecken på att framför allt Sverigedemokraternas kultursyn har fått inflytande både över regeringen och lokalt på många håll i landet, till exempel nedmontering av studieförbunden, politisk styrning av kulturen och attacker mot public service och mot journalistik i allmänhet. Att regeringen inte har lyft ett finger för att gå vidare med förslagen om ökad trygghet för kulturutövare och andra frilansare beror kanske på att regeringen sitter i knät på det största partiet i regeringsunderlaget, Sverigedemokraterna.

Herr talman! Min misstanke stärks av att i kulturutskottet har statsrådets moderata partikamrater verkligen klivit fram i den här frågan. Där har man upprepade gånger pratat om vikten av ökad trygghet för kulturskapare. Under pandemin kunde vi höra och läsa i medierna hur moderata företrädare gick ut och lovade att satsa på egenföretagare och andra kulturskapare som drabbades hårt av inställda föreställningar och

jobb och därför inte fick några intäkter. Trots det har ingenting hänt. Så vem är det egentligen som styr i regeringsunderlaget?

Herr talman! Jag undrar hur tidsplanen ser ut. När tänker regeringen återkomma med förslag? Och tycker statsrådet att kulturutövare ska ha en bättre trygghet än vad de har i dag?

Anf. 5 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Som jag sa tidigare är förslagen från utredningen både omfattande och komplicerade. Med det sagt var jag också tydlig med att regeringen instämmer i att regelverket för sjukpenninggrundande inkomst behöver ses över, inte minst för att öka förutsägbarheten för enskilda men framför allt för att minska risken för felaktiga utbetalningar. Det råder ingen tvekan om att vi är helt överens om detta.

Sedan är förslagen som sagt både komplicerade och väldigt omfattande. Det är därför väldigt viktigt att ta del av de synpunkter som nu framkommer från remissinstanserna.

Ett av de främsta syftena med översynen var att regelverket för sjukpenninggrundande inkomst skulle öka förutsägbarheten och minska de felaktiga utbetalningarna, som vi var inne på. Utredaren argumenterar för sina ändringar, men det finns som sagt väldigt stor oro hos vissa remissinstanser som uttrycker farhågor inför flera av förslagen.

Som ledamoten själv var inne på har vi tack och lov duktiga handläggare på Försäkringskassan som kan avgöra dessa svåra och komplicerade saker. Det är dock just Försäkringskassan och Inspektionen för socialförsäkringen som i sina remissyttranden avstyrker utredningens förslag. Bland annat anser Försäkringskassan att det är osäkert hur mycket handläggningen kan automatiseras, att regelverket är komplext och kan skapa problem för handläggningen samt att regelverket leder till minskad förutsägbarhet för de försäkrade, vilket skulle vara tväremot det som var ett av de främsta syftena när utredningen tillsattes.

Därför anser jag att det finns goda skäl, precis som jag varit inne på flera gånger tidigare, att analysera remissvaren vidare i god ordning för att inte hasta in i någonting som riskerar att få motsatt effekt mot det som alla, tror jag, i denna kammare skulle skriva under på var syftet med utredningen när den tillsattes och även mycket av det som ledamoten själv beskriver. Därför kommer jag att avvakta resultatet av detta arbete innan jag tar vidare ställning. Den fortsatta hanteringen sker nu i Regeringskansliet, och jag kommer att återkomma när vi har landat i hur vi tänker och tycker.

Anf. 6 ÅSA ERIKSSON (S):

Herr talman! Jag är glad att statsrådet säger att vi är helt överens om att tryggheten behöver öka för kulturskapare och andra frilansare och gigarbetare. Sjukförsäkringen är en grundbult i det svenska trygghetssystemet, liksom föräldraförsäkringen. Det är oerhört viktigt att alla som betalar in till systemen också får möjlighet att ta del av dem när man har behov. Vi

socialdemokrater arbetar ständigt för att laga revorna i försäkringarna så att alla ska få den ersättning de har rätt till.

Om statsrådet nu underkänner utredningens förslag om hur man skulle kunna förbättra kulturskapares möjlighet till en rättvis och rimlig sjukpenninggrundande inkomst, vilka förslag har då statsrådet i stället?

Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M):

Herr talman! Stort tack för debatten och för den interpellation som ledamoten har ställt! Jag tycker som sagt att detta är väldigt viktiga frågor.

Jag tror också, herr talman, att ledamoten och jag är helt överens om att frågan om SGI är väldigt komplex och bred. Det är kanske anledningen till att ingenting har gjorts i frågan tidigare. Den har långtgående effekt för många människor och förtjänar att hanteras i god ordning, med en noggrann analys av både önskade och oönskade effekter – inte minst när det gäller de här förslagen.

Detta arbete pågår nu som sagt i Regeringskansliet, där utredningens förslag bereds. Vi kommer att återkomma inom kort när vi har landat i hur vi ställer oss till de olika förslagen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2023/24:669 om anställningsrutiner på länsstyrelserna

Anf. 8 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Peder Björk har ställt tre frågor till mig med anledning av en rekryteringsprocess vid Länsstyrelsen i Stockholms län. Han har frågat mig vilka åtgärder jag har vidtagit med anledning av det som framkommit kring den aktuella anställningen, om jag avser att ta initiativ till att särskilt följa upp hur landshövdingar anställer personal och om jag ser behov av att se över anställningsrutinerna på länsstyrelserna med anledning av det som framkommit om inrättandet och anställningen av en planeringschef på Länsstyrelsen i Stockholms län.

Regeringen och Regeringskansliet har hållit sig informerade om utvecklingen på Länsstyrelsen i Stockholms län. Jag har själv haft ett samtal med den berörda landshövdingen den 8 april. I detta samtal underströks vikten av att följa gällande rätt. Landshövdingen har också informerat mig om att myndigheten vidtagit ett antal åtgärder för att hantera de uppgifter som framkommit i samband med mediernas granskning av Länsstyrelsen i Stockholms län.

Den statliga arbetsgivarpolitiken är långtgående delegerad till myndigheterna. Personalfrågor är därför frågor för respektive myndighets verksamhet. Myndighetens ledning ansvarar inför regeringen för verksamheten och ska se till att den bedrivs effektivt och enligt gällande rätt. Detta följer av 3 § myndighetsförordningen (2007:515). Regeringen följer upp myndigheternas verksamhet, och företrädare för regeringen eller

Regeringskansliet har vid behov dialog med myndighetens ledning. Detta gäller generellt avseende relationen mellan regeringen och dess myndigheter, inklusive länsstyrelserna.

Arbetsgivarverket har i uppgift att ge stöd och rådgivning till arbetsgivare på det statliga området. För det fall Länsstyrelsen i Stockholms län, eller någon annan myndighet för den delen, behöver stöd avseende sina anställningsrutiner kan myndigheten vända sig till Arbetsgivarverket.

Regeringen kommer att fortsätta hålla sig informerad om utvecklingen vid Länsstyrelsen i Stockholms län och har beredskap att vid behov vidta åtgärder för att säkerställa förtroendet för myndigheten.

Anf. 9 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Som vi alla vet har länsstyrelserna en väldigt viktig roll i statsförvaltningen och i samhället i stort. Inte minst är länsstyrelserna en viktig part när det gäller totalförsvaret och krisberedskapen. De har en viktig roll för djurhållningen och uppföljningen av det. De har också en viktig roll för tillväxt och utveckling eftersom de gör miljöprovningar och hanterar olika överklaganden i byggnadsprocessen.

För att klara sin uppgift som länsstyrelse är det otroligt viktigt att länsstyrelsen har stort förtroende från allmänheten. Det i sin tur kräver tillit till att länsstyrelsens arbete fungerar på ett bra sätt och att det sker rättssäkert.

Det här, herr talman, skulle jag vilja säga har skadats kraftigt av det agerande vi nu har sett från landshövdingen i Stockholm. Det har skadat förtroendet inte bara för Länsstyrelsen i Stockholms län utan för länsstyrelserna i allmänhet runt hela landet.

Det var med anledning av det som jag den 3 april i år lämnade in en interpellation. Jag reagerade på inrättandet av den nya tjänsten som planeringschef på Länsstyrelsen i Stockholms län. Det har blivit ganska väl omskrivet sedan dess, men det handlade om att landshövdingen valde att rekrytera till den här tjänsten genom att sätta upp en lapp i receptionen. Det var *en* person som sökte jobbet, och det var den personen som fick jobbet. Den personen är en kompis till landshövding Anna Kinberg Batra.

Men, herr talman, efter det har vi kunnat läsa om många fler händelser på Länsstyrelsen i Stockholms län.

Det har inrättats en tillfällig tjänst som ska jobba med ledarskap. Även den personen är en kompis till landshövdingen.

Det har rekryterats en beredskapschef. Kraven i annonsen frångicks när tjänsten tillsattes.

En anställd med tidigare koppling till Moderaterna har helt plötsligt fått en ny titel på länsstyrelsen och kraftigt höjd lön – utan ändrat arbetsinnehåll.

Representationen på länsstyrelsen är kraftigt ifrågasatt.

Facket har dessutom larmat om dålig arbetsmiljö kopplat till just landshövdingens ledarskap.

Nu, herr talman, pågår fem eller kanske sex utredningar av det här agerandet. Tre av dessa ärenden utreds av Justitieombudsmannen.

I dag har det gått 20 dagar sedan jag lämnade in min interpellation. Under den perioden har statsrådet haft ett samtal med landshövdingen, närmare bestämt den 8 april. I övrigt har statsrådet intagit vad jag skulle beskriva som en passiv hållning, det vill säga att han har hållit sig informerad.

Min ursprungliga fråga i interpellationen gällde om statsrådet och den sverigedemokratiska regeringen i ljuset av det enda fallet med planeringschefen såg ett behov av att se över anställningsrutinerna på länsstyrelserna i stort. Jag skrev den för att jag tyckte att det enskilda fallet var tillräckligt allvarligt.

Sedan dess har det, som jag räknade upp, skett ett antal andra saker som i ljuset av det som skedde tidigare har visat på ännu fler allvarliga brister.

Statsrådet säger själv i sitt interpellationssvar att regeringen "har beredskap att vid behov vidta åtgärder för att säkerställa förtroendet för myndigheten". Jag ställer nu frågan specifikt till statsrådet om det inte är så att det behovet har uppfyllts med råge och vilka åtgärder statsrådet i så fall ämnar vidta som han själv sagt sig ha beredskap för.
(Applåder)

Anf. 10 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Först och främst instämmer jag såklart i det Peder Björk säger om länsstyrelsernas betydelse och vikt, inte minst för regional utveckling och tillväxt. Den här regeringen har också särskilt strukit under i regleringsbrev hur viktiga de frågorna är.

I detta arbete och för att möjliggöra denna förvandling spelar naturligtvis myndighetscheferna, det vill säga landshövdingarna, en helt avgörande roll.

I det berörda fallet i Stockholms län säger landshövdingen själv att det är en förtroendekris som har uppstått. Det är bara myndighetsledningen själv som kan reparera denna förtroendekris.

Jag tänker inte kommentera varje enskild anställning, för då går jag utöver det mandat jag har som minister. Jag skulle ägna mig åt ministerstyre och förmodligen bli anmäld av någon till konstitutionsutskottet om jag skulle göra det.

Jag avstår från att kommentera vad jag tycker om varje enskild anställning av den anledningen att arbetsgivarpolitiken är delegerad till myndigheterna själva. Regeringen utser myndighetschefer, alltså landshövdingar och överdirektörer på myndigheterna. Övriga anställningar ansvarar varje myndighetsledning för själv. Det är delegerat dit, så jag som minister kan inte och ska inte kommentera enskilda fall.

Jag konstaterar dock att det nu pågår flera granskningar och utredningar, exempelvis hos Justitieombudsmannen. Jag välkomnar dessa granskningar för att se om det har gått rätt till eller om det har gått fel någonstans på vägen. Jag välkomnar de granskningarna, och jag vet att myndighetschefen själv har sagt att hon välkomnar de granskningar och utredningar som nu

pågår. Resultatet av ett par av dem ska faktiskt inkomma inom ganska kort, om några veckor, vilket jag tycker är bra.

Som regering kan man agera på många olika sätt. Allt agerande från ministrarnas sida sker inte offentligt, utan vi har en aktiv dialog med våra myndigheter. Hela den dialogen är naturligtvis inte alltid offentlig, utan vi har en pågående dialog med våra myndigheter under löpande verksamhetsår. Det gäller självklart även i det här fallet.

Att jag inte deltar i alla möten som hålls innebär inte att jag inte håller mig informerad eller att mina och regeringens synpunkter inte framhålls. Regeringens synpunkter på olika ageranden kan naturligtvis framföras utan att jag är fysiskt med i rummet. Peder Björk, som har jobbat åt två tidigare civilministrar, vet mycket väl hur detta går till.

Om regeringen gör bedömningen att det behövs fler åtgärder från regeringens håll kommer vi att återkomma och berätta när det är aktuellt med sådana beslut eller åtgärder. För närvarande är det inte det, och därför har jag i dag ingenting att informera om avseende det.

Anf. 11 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Jag blir en aning förvånad över svaret från statsrådet.

Statsrådet säger själv att regeringen "har beredskap att vid behov vidta åtgärder för att säkerställa förtroendet för myndigheten". Det har statsrådet själv framfört i svaret. När jag nu ställer en rak fråga till statsrådet och vill ha besked om inte statsrådet och SD-regeringen ser att det behovet faktiskt är uppfyllt får jag inget svar. Det finns uppenbarligen beredskap för åtgärder, men dem kan inte statsrådet redogöra för här i talarstolen. Som statsrådet säger: Allt sker inte offentligt.

Herr talman! Jag tycker att det här hade varit ett bra tillfälle för statsrådet att åtminstone redogöra för vilka åtgärder man har i beredskap. Men kanske är det helt enkelt så att statsrådet och regeringen ser det här som enskilda händelser på Länsstyrelsen i Stockholms län som bara berör Länsstyrelsen i Stockholms län. Jag tycker mig ana det i svaret, eftersom statsrådet inte heller svarar på mina ursprungliga frågor om huruvida det finns ett behov av att generellt se över anställningsrutiner för alla länsstyrelser. Jag tycker att detta är anmärkningsvärt, för den förtroendeskada som agerandet vid Länsstyrelsen i Stockholms län innebär spiller med all säkerhet över på länsstyrelser i resten av landet och troligtvis även på den statliga verksamheten i stort, vilket jag tycker är otroligt allvarligt.

Herr talman! Statsrådet var själv inne på att det är ett ansvar för regeringen att utse länsöverdirektörerna. En av de saker som jag inte räknade upp i den långa listan över saker som hänt på Länsstyrelsen i Stockholms län är att tjänsten som länsöverdirektör avslutats under den här perioden med arbetsbefrielse och en avgångsersättning i miljonklassen. Länsöverdirektören – eller länsrådet, som det kallas vid andra länsstyrelser –

är landshövdingens absolut närmaste medarbetare och ersättare när han eller hon inte är i tjänst eller har förhinder. I 24 § i förordningen med länsstyrelseinstruktion framgår det mycket tydligt, precis som statsrådet framhöll, att det är regeringen som beslutar om anställning av länsöverdirektör eller länsråd.

Min fråga till statsrådet är väldigt enkel: På vilket sätt har statsrådet och regeringen varit delaktiga i beslutet att avsluta anställningen för länsöverdirektören vid Länsstyrelsen i Stockholms län?
(Applåder)

Anf. 12 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Först och främst vill jag upplysa alla som tittar på debatten om att vi inte har en SD-regering i Sverige. Sverigedemokraterna sitter över huvud taget inte i Sveriges regering, utan den består av Moderaterna, Kristdemokraterna och Liberalerna. Sedan har den regeringen genom Tidöavtalet ett parlamentariskt samarbete och ett budgetsamarbete med Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna sitter alltså inte i Sveriges regering. Därför är beteckningen "SD-regeringen" naturligtvis falsk och helt uppåt väggarna. Jag tycker att det är allvarligt att den förekommer här i kammaren och att de som lyssnar på debatten får ta del av sådana villfarelser.

Jag tycker inte att vi i dag har några uppgifter som indikerar att rutinerna för samtliga länsstyrelser i Sverige vad gäller anställning av personal behöver ses över. Som jag sa i mitt förra inlägg har vi ett arbetsgivarpolitiskt ansvar som är långtgående delegerat till våra myndigheter. Det är en delegering och en ordning som vi haft under mycket lång tid i Sverige och som jag tycker att vi ska värna. Men det är mycket möjligt att Peder Björk eller andra har en massa indikationer som tyder på att vi från regeringens sida verkligen skulle behöva se över just länsstyrelserna. Jag har inte sett de tydliga indikatorerna på att vi behöver göra denna breda översyn av rutinerna. Av den anledningen finns det nu inga sådana initiativ från regeringens sida. Det kan naturligtvis komma att ändras om det är så att vi får indikationer på detta. Men vi värnar det delegerade arbetsgivarpolitiska ansvaret.

Länsöverdirektörerna – eller länsråden, som det heter i 18 av de 21 länsstyrelserna – är det mycket riktigt regeringen som utser. Men landshövdingen har fullt ut möjlighet att avsluta kontraktet i förtid. Det händer emellanåt att så sker, så det i sig är inte uppseendeväckande. Det är alltså inte regeringen som har beslutat detta, utan det är ett landshövdingsbeslut. När regeringen fick information om att kontraktet skulle avbrytas utsåg vi mycket snabbt en tillförordnad länsöverdirektör, Claes Lindgren, som redan påbörjat sin tjänst vid länsstyrelsen. Regeringen agerade mycket snabbt och utsåg en ny länsöverdirektör när den förra slutade just för att det inte skulle bli något vakuum eller någon lång icke-lösning. Regeringens hantering av den processen tycker jag har varit helt i sin ordning.

Anf. 13 PEDER BJÖRK (S):

Herr talman! Landshövding Anna Kinberg Batras agerande har kraftigt påverkat förtroendet för Länsstyrelsen i Stockholms län. Men det riskerar också att spilla över på övriga länsstyrelser i landet och på andra statliga myndigheter.

Utifrån det perspektivet är det anmärkningsvärt att statsrådet de senaste veckorna har ägnat sig åt att informera sig i stället för att vidta åtgärder. Statsrådet framhåller själv att statsrådet och regeringen har beredskap för att vidta åtgärder vid behov. Frågan är, herr talman: Är vi inte vid en punkt där behovet av att vidta åtgärder har uppstått? Men på en direkt fråga till statsrådet alldeles nyss kunde inte ens statsrådet redogöra för vilka de här åtgärderna skulle vara. Jag tycker att det är otroligt allvarligt.

Det vilar nu ett tungt ansvar på regeringen och det ansvariga statsrådet att se till att man upprätthåller förtroendet för den svenska statsförvaltningen i allmänhet, alldeles särskilt i ljuset av det som nu sker på Länsstyrelsen i Stockholms län. Det passiva förhållningssätt som statsrådet uppvisar oroar mig djupt. Det är nämligen så, herr talman, att det är av yttersta vikt för länsstyrelsen att åtnjuta förtroende hos allmänheten för att kunna fullgöra sitt uppdrag. Det handlar inte minst om krisberedskap.

Jag förväntar mig att regeringen inte fortsätter att vara passiv. Jag förväntar mig, herr talman, att regeringen vidtar åtgärder.
(Applåder)

Anf. 14 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Då kan Peder Björk sluta vara så besviken, för regeringen håller sig inte passiv i den här frågan. Det är inte alls så att jag bara håller mig informerad och sitter som någon gökunge och tar emot information. Visst håller jag mig informerad, men vi för också från regeringens sida en aktiv dialog med berörd myndighetschef. Olika representanter för den politiska ledningen och departementet har deltagit vid mötena, och jag har själv deltagit vid ett av dem. Det är en aktiv dialog där regeringens synpunkter och medskick är mycket tydliga i samtalen. Det är inte något passivt agerande utan en aktiv myndighetsdialog.

Myndighetschefen har själv sagt att myndigheten är inne i en förtroendekris. Hon har själv sagt att inte allt gått rätt till i de här processerna och att hon nu har ett oerhört viktigt ansvar att jobba för att återställa förtroendet. Jag delar den bedömningen. Hon har ett stort ansvar för att återuppbygga förtroendet. Vi är nu inne i en förtroendesvacka, och förtroendet behöver återuppbyggas. Det råder inget tvivel om att vi i regeringen varit mycket tydliga i vår dialog med länsstyrelsen om hur vi ser på dessa frågor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2023/24:697 om konsekvenser vid nedsläckning av mobilnät med 2G- och 3G-teknik

Anf. 15 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Adrian Magnusson har frågat mig om jag kan garantera att det finns en konsekvensanalys som innebär att det aktuella teknikskiftet inte medför att enskilda personer, offentlig verksamhet eller företag utsätts för onödiga risker när Sverige först av alla EU-länder avvecklar 2G- och 3G-näten redan nästa år.

Post- och telestyrelsen (PTS) utfärdar tillstånd för användning av radiofrekvenser, och tillståndsvillkoren är teknikneutrala. Det är mobiloperatörerna som avgör vilka tjänster som ska tillhandahållas i näten och vilken teknik som ska användas. Därmed har de också ansvaret gentemot användarna för att genomföra förändringar på ett ansvarfullt sätt, att informera om kommande förändringar i utbudet av tjänster och att erbjuda användarna ett gott stöd för att hantera de konsekvenser som förändringarna kan få.

Adrian Magnusson menar att operatörernas utfasning av 2G- och 3G-tekniken genomförs mycket snabbt. Operatörerna kommunicerade dock planerna på utfasning redan i oktober 2020. Regeringen har gett PTS i uppdrag att följa avvecklingen av 2G- och 3G-näten samt vilka informationsinsatser som genomförs med anledning av avvecklingen. Sedan 2021 har PTS vid flera tillfällen anordnat särskilda informationsmöten om detta och fört dialog med andra berörda myndigheter och organisationer. Mötena är öppna för allmänheten, och möjlighet att ställa frågor har funnits via chatt.

Det europeiska samarbetsorganet för regleringsmyndigheter publicerade 2023 en rapport om avvecklingen av 2G och 3G med en konsekvensanalys av teknikövergången. I rapporten påpekas att denna förändringsprocess är nödvändig för att möjliggöra utvecklingen av framtida kommunikationsnät och tjänster.

När äldre teknik avvecklas till förmån för modernare kan utrustning och tjänster behöva bytas ut eller uppgraderas. Vi har varit med om det förr, och det kommer att ske igen i framtiden. Det är samtidigt viktigt att dessa förändringar sker på ett ansvarsfullt sätt, inte minst när det gäller sådan samhällsviktig teknik som vi nu talar om.

Under 2023 genomförde Konsumentverket en informationsinsats gentemot näringsidkare och konsumenter för att beskriva de konsekvenser som uppstår i samband med teknikskiftet. Vid försäljning av varors funktion kommer att påverkas av att 2G- och 3G-tekniken fasas ut har försäljaren en skyldighet att informera konsumenterna om detta.

PTS bevakar på regeringens uppdrag vilka ersättningslösningar som erbjuds i de fall elektroniska kommunikationstjänster har varit beroende av 2G- eller 3G-näten. Vid behov ska myndigheteten rapportera och föreslå åtgärder till regeringen.

Det är viktigt att ha i åtanke att den här förändringen genomförs som ett led i den utrustning av den

moderna 5G-tekniken, som öppnar möjligheter för helt nya användningsområden såsom industriella tillämpningar, smarta städer och samhällen samt omfattande automatisering inom både offentliga och privata sektorer. Den nya tekniken är mer bredbandseffektiv och kan stödja ett växande antal enheter och datatrafik. Det är angeläget för att Sverige ska fortsätta vara en nation i framkant.

Regeringen följer utvecklingen noggrant.

Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Först ett tack till statsrådet för svaret! Det var ett utförligt svar på min fråga om huruvida det har gjorts en konsekvensanalys av nedsläckningen av 2G- och 3G-näten, detta för att enskilda personer, myndigheter och företag inte ska utsättas för onödiga risker när näten släcks ned nästa år. Sverige är först ut i EU med att släcka ned sina 2G- och 3G-nät.

Låt mig vara oerhört tydlig på en punkt. Vi ska omfamna utvecklingen. Vi ska ta den till oss, och vi ska välkomna den. Vi ska ligga i framkant av den tekniska utvecklingen och ta vara på alla dess möjligheter. Det är givetvis självklart att vi ska bygga ut 5G-nätet och nästa generations nät och se till att vi använder de näten så mycket som möjligt.

Samtidigt är det så, vilket statsrådet säkert vet, att det svenska 2G- och 3G-näten är väl utbyggt och använt. Det finns många tjänster som är uppkopplade mot de näten, exempelvis många av detta lands villalarm. Men det gäller även kortterminaler, hisslarm och överfallslarm. Det gäller inte minst e-call-systemen i landets bilar som rullar ute på vägarna. Det är de som ringer upp SOS Alarm när något har hänt. De riskerar att bli helt verkningslösa om nätet stängs ned.

Herr talman! Det hade behövts en konsekvensanalys av vilka risker som finns för liv, hälsa, egendom och kanske andra värden och vad vi gör för att förhindra de riskerna. Men i svaret framkommer det inte att det har gjorts någon sådan analys inför nedsläckningen, och det är lite anmärkningsvärt.

Statsrådet lyfter fram att förändringsprocessen är nödvändig. Som jag tidigare har konstaterat är vi helt eniga om detta. Vi kan inte ha föråldrad teknik om Sverige ska ligga i digitaliseringens framkant. Samtidigt säger statsrådet i sitt svar att övergången ska ske på ett ansvarsfullt sätt.

Denna övergång utan att göra någon konsekvensanalys, där Sverige är det första landet i EU att göra den övergången, är något hastig. Statsrådet lyfter fram att det har pågått en informationsinsats från PTS sedan 2020 och att det därmed inte är en snabb övergång. Det är givetvis ett resonemang som man kan föra.

Det beräknas finnas cirka 720 000 hemlarm i Sverige. En majoritet av dessa är fortfarande uppkopplade till 2G- och 3G-näten. När det gäller butikslarmen är det en ännu större del än så. Om den tekniska övergången ännu inte har skett och näten släcks ned nästa år vill jag ändå påstå att det är en tämligen snabb övergång.

Herr talman! Det finns ingen direkt motsättning mellan att hålla igång åtminstone en liten del av 2G-nätet under en övergångsperiod. Det har bland annat Ericsson sagt skulle kunna ske. Jag tror att varken jag eller statsrådet ifrågasätter bolaget Ericssons kunskaper och kompetens i den här typen av frågor. Det skulle kunna vara ett sätt att åtminstone minska riskerna för stora delar av det mot 2G- och 3G-näten uppkopplade Sverige när näten släcks ned.

Nedsläckningen beräknas ske nästa år. Det upplever jag att statsrådet vidimerar här. Det verkar inte finnas någon konsekvensanalys gjord för Sverige. Det är lite synd, eftersom det finns vissa risker som jag har pekat på.

Är statsrådet villig att uppdra åt exempelvis Post- och telestyrelsen eller annan lämplig myndighet att göra en konsekvensanalys, eller kommer vi att få invänta 2025 och sedan därefter få se vad som händer?

Kommer vi exempelvis att hamna i en situation där hemlarmen runt om i landet från Ystad, där jag bor, till Haparanda, där vissa andra bor, plötsligt slutar att fungera?

(Applåder)

Anf. 17 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det ska läggas till att också Frankrike och Nederländerna är medlemmar i Europeiska unionen. Där har också nedsläckningen av 2G- och 3G-näten påbörjats. Sedan har jag inte exakt slutdatum i de fallen. Men Sverige är inte så unikt i det här fallet. Schweiz är förvisso inte medlem i EU, men där har 2G-nätet redan utfasats. Samma utveckling sker men med lite olika slutdatum. Det är en naturlig övergång när nya mer robusta tekniker kommer ut på marknaden.

Vårt näringsliv är väldigt angeläget om att rulla ut den nya tekniken för att vi ska kunna anpassa oss till ett mer digital avancerat och modernare samhälle som kommer att kunna förbättra vår ekonomi och inte minst livet och vardagen för människor i detta land. Det är ändå det som är ett av målen och möjligheterna med den snabba 5G-utrullningen. Det är en mycket stor prioritet för regeringen att snabba på 5G-utrullningen.

Det är viktigt att poängtera att det inte är regeringen som har beslutat om en nedsläckning av 2G- och 3G-näten. Det är operatörerna som har beslutat om detta enligt de avtal som har slutits efter auktioner som slutförts där olika teleoperatörer vunnit olika frekvensband. Det är de som har beslutat att släcka ned 2G- och 3G-näten i enlighet med de avtalen. Regeringen har inte fattat de besluten.

Såsom villkoren är satta innebär det också att det skulle vara omöjligt, eller åtminstone mycket svårt eller olämpligt, för regeringen att nu bromsa nedsläckningen. Avtalen är teknikneutrala. Det var de också under den socialdemokratiska regeringen när avtalen slöts. De var teknikneutrala. Det har rått en konsensus i Sverige om att teknikneutralitet ska råda. Vi tycker att det är upp till marknaden att avgöra vilken teknik som den vill fylla frekvensbanden med.

Det är mycket möjligt att Socialdemokraterna nu har bytt uppfattning och tycker att avtalen, auktionerna och villkoren inte ska vara teknikneutrala. Det tycker jag skulle vara synd. Låt oss ta den debatten i så fall! Men så länge man förespråkar teknikneutralitet, som Socialdemokraterna åtminstone hittills har gjort, är detta dock en fråga för teleoperatörerna och inte för regeringen.

Som sagt: Vi har vetat om detta i många år nu. Både Konsumentverket och PTS har haft information om detta. PTS följer upp konsekvenserna av detta. Man följer frågan. Man håller sig informerad och informerar andra om konsekvenserna av detta.

Förra mandatperioden var jag kommunpolitiker i Stockholm, och jag vet själv att vi kände till nedsläckningen och kunde upprusta med nya trygghetslarm till stadens äldre för att det skulle funka med den nya tekniken.

Jag menar att vi är rätt väl medvetna om konsekvenserna. Vi följer frågan genom PTS. Man håller informationskampanjer från PTS och Konsumentverket och för en aktiv dialog. Men nedsläckningen kommer att ske i slutet av 2025, för så har teleoperatörerna beslutat.

Anf. 18 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Då kan jag informera statsrådet om att Frankrike kommer att stänga sitt 3G-nät tidigast 2029. Nederländerna har inget slutdatum för sitt 2G-nät eller sitt 3G-nät, och i Schweiz hade man ju inget utbyggt 2G-nät från början, så det blir inte samma utmaning som här i Sverige, där vi har så många tjänster uppkopplade till 2G- och 3G-näten.

I Region Skåne finns det uppgifter om att det i dag är 200 000 trygghetslarm som är kopplade till 2G- och 3G-näten, och näten ska stängas nästa år. Det är ju en utmaning, för att uttrycka det diplomatiskt.

Finland har valt att skjuta upp sin nedsläckning till 2029, för man ser att det finns många utmaningar. LRF pekar på att många jordbruks- och skogsbruksmaskiner är kopplade till 2G- och 3G-näten, framför allt 2G-nätet.

Man har alltså ingen konsekvensanalys. Man verkar tänka: Vi kör och ser hur det går! Det blir nog bra. Förhoppningsvis löser det sig. Och om det inte gör det – ja, det var ju trist!

Jag saknar en konsekvensanalys och ett samlat grepp kring frågan, och jag upplever att många andra också saknar det: Vad blir konsekvensen av nedsläckningen? Man kan väl inte prata med operatörerna om man skulle se att det blir orimliga problem?

Vi har också e-call-funktionerna, som jag talade lite om innan. Det kanske blir en situation där man i Danmark kan ha i gång sitt e-call-system, men på andra sidan Öresundsbron, i Skåne, fungerar det inte längre, för där är 2G- och 3G-näten avvecklade. Det skapar utmaningar för integration och liknande i den delen av Sverige, och likadant vid gränsen mot Finland.

I dag finns det ganska många hem och företag på landsbygden som inte har tillgång till annat än 2G-nätet. Det finns inte ett utbyggt 5G-nät. Jag ska förstås medge att det har hänt en del på det området på sistone. Vi ser att utbyggnaden av 5G nu tar fart, men vi är inte i mål. Vi har inte en situation där 100 procent av Sveriges yta är täckt av 5G, och det kommer vi förmodligen inte att ha 2025 heller.

Dessutom vet vi inte vad detta kommer att kosta. Ska alla de 200 000 trygghetslarmen i Region Skåne bytas ut är det en ganska stor kostnad. Det finns ingen samlad konsekvensanalys, utan tanken verkar vara som jag sa: Vi kör! Det blir nog bra! Vi får se vad som händer, och vi kan komma sedan och lösa det, kanske.

Det kanske man kan. Men då skulle väl statsrådet kunna redogöra för det?

Min fråga var: Kan statsrådet garantera att det finns en konsekvensanalys? Nu får jag en allmän uppläxning om socialdemokratisk politik. Det är alltid kul när man får det av borgerliga statsråd: Det här gjorde inte ni, så här tycker ni, och så här är det! Det är nästan som om jorden kretsar kring socialdemokratin.

Jag frågade om det fanns en konsekvensanalys. Jag upplever att det inte finns någon sådan. Då är svaret alltså att det får gå som det går, eller har jag missuppfattat något?

Anf. 19 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Nu kan jag inte verifiera siffran 200 000 när det gäller hur många trygghetslarm som är uppkopplade mot 2G- och 3G-näten i Skåne. Den får jag nog dubbelchecka. Men frågan vad som ska hända med trygghetslarmen måste ställas till dem som driver dem, alltså troligtvis kommunerna i Skåne. Man måste fråga kommunpolitikerna varför de inte har förberett inför nedsläckningen och bytet av trygghetslarm.

När jag var äldreborgarråd i Stockholm gjorde vi detta, för vi visste att år 2025 kommer 2G- och 3G-näten att släckas ned. Vi visste redan då att vi måste budgetera och rusta för att byta ut larmen mot modernare trygghetslarm. Jag förutsätter att kommunpolitikerna i Skåne också har gjort detta, så att inga äldre står utan trygghetslarm i slutet av 2025. Jag förutsätter att Skånes kommunpolitiker är så pass ansvarsfulla. Men jag ska gärna kolla upp detta och följa frågan och ha en dialog med SKR om detta.

Om vi skulle gå in med ett politikerstyre i de här frågorna, vilket vi inte har haft tidigare, och förlänga nedsläckningen till 2027 är jag inte säker på att det skulle hjälpa så mycket. Det bara fördröjer beslut som redan borde ha fattats. Det är att skjuta upp deadlinen hela tiden. Min erfarenhet i livet är att det sällan hjälper att skjuta upp saker, vare sig i privatlivet eller i politiken, utan det är lika bra att få dem gjorda och riva av plåstret.

Vi har som sagt vetat om detta. Redan 2020 fick vi reda på det. Man har haft fem år på sig att förbereda sig för tekniskiftet. Konsumentverket och PTS har haft informationskampanjer och fört en aktiv dialog i denna fråga.

Låt mig upprepa ett stycke ur mitt interpellations-svar: "Regeringen har gett PTS i uppdrag att följa avvecklingen av 2G- och 3G-näten samt vilka informationsinsatser som genomförs med anledning av avvecklingen. Sedan 2021 har PTS vid flera tillfällen anordnat särskilda informationsmöten om detta och fört dialog med andra berörda myndigheter och organisationer. Mötena är öppna för allmänheten med möjlighet att ställa frågor via chatt."

Ingen kan säga att det inte har funnits någon information eller att detta är ett yrvaket beslut. Sedan 2020 har vi vetat om detta. Det är inget beslut för regeringen, utan det är ett beslut som teleoperatörerna själva har tagit eftersom vi har teknikneutralitet i våra nät och i våra auktionsvillkor.

Man ska alltså ersätta 2G och 3G med 5G; det är detta som är tanken. Det handlar inte om att avveckla 2G och 3G utan om att ersätta dem med 5G, vilket kommer att vara till mycket stort gagn för hela samhället.

Anf. 20 ADRIAN MAGNUSSON (S):

Herr talman! Jag tror också att den dag då alla dessa digitala tjänster och hela Sverige täcks av 5G-nätet kommer att vara en bra dag för Sverige. Det kommer att möjliggöra helt andra lösningar än vi har i dag. Men vi är inte där. Det är bara att konstatera detta.

Det är en ganska stor förändring som genomförs. Det är en genomgripande förändring av många tjänster som finns ute i landet, och det finns ingen konsekvensanalys av det. Man har informerat – det har jag förstått – och det är ju jättebra, men det finns ingen konsekvensanalys. Vi vet inte ens när nedsläckningen kommer att ske. Det kan vara så att människor en dag plötsligt upptäcker att deras hemlarm inte fungerar. Vad ska de göra då?

Det finns ingen analys av vad som kan komma att ske. Det är detta som bekymrar mig.

PTS ska följa avvecklingen, säger statsrådet i sitt svar. Det är alltså efter att avvecklingen redan har ägt rum och hemlarmen och trygghetslarmen har slutat fungera. Jag frågar ju efter förarbetet, inte vad som ska ske när nedsläckningen redan är på gång. Det är inte detta som är mitt fokus i interpellationen, utan det är just konsekvensanalysen inför nedsläckningen.

Jag kan bara konstatera att det inte finns någon konsekvensanalys när det gäller nedsläckningen av 2G- och 3G-näten. Vi vet inte vad som kommer att hända. Vi får väl hoppas att Sveriges företag, enskilda, myndigheter och organisationer håller tummarna den dagen nedsläckningen sker och hoppas att skadan inte blir alltför stor.

Jag tackar för debatten.

Anf. 21 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag håller med om att detta är en stor fråga. Det är också därför det har gjorts ett aktivt arbete av bland annat PTS och Konsumentverket, och det är därför PTS har fått tydliga uppdrag att följa denna fråga. De har fått det eftersom frågan är så stor.

I denna dialog framkommer naturligtvis ett och annat bekymmer och utmaningar som kan tänkas uppstå längs vägen. I takt med det arbete som PTS utför skapas det en mer och mer heltäckande bild på en aggregerad nivå som PTS naturligtvis har med sig, och man ska sedan återkomma till regeringen.

Men detta kommer att släckas 2025. Det har teleoperatörerna beslutat, enligt auktionsförfarandena och de villkor som finns i auktionsförfarandena. Just nu pågår en stor informationskampanj – det fick jag information om på ett av de senaste bredbandsforumen jag hade – som de privata aktörerna ansvarar för, detta just för att människor i både verksamheter och hushåll ska vara så informerade och förberedda som det bara är möjligt.

Vi kan se fram emot ännu mer uttullning av 5G framöver. Det kommer att behövas för att Sverige ska kunna fortsätta att vara ett konkurrenskraftigt land och en stark välfärdsnation. Vi kommer att se allt det 5G möjliggör, alltmer avancerad digital teknik, bland annat till gagn för sjuka, äldre och sköra människor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2023/24:701

Talmannen meddelade att interpellation 2023/24:701 av Linus Sköld (S) om spelmissbruk hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 9 Svar på interpellation 2023/24:683 om småskalig djurhållning för livsmedelsproduktion

Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Anders W Jonsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen planerar att vidta för att främja småskalig djurhållning för livsmedelsproduktion.

I Sverige och i världen pågår sedan en lång tid tillbaka en strukturomvandling i jordbruket. Utvecklingen drivs av att tunga arbeten mekaniseras och att företag strävar efter en inkomstutveckling i nivå med övriga samhället, vilket leder till allt större jordbruk. I dag bestäms priserna på mjölk och andra lantbruksråvaror av världsmarknaden. Även svenska producenter behöver vara konkurrenskraftiga för att utvecklas och överleva.

Regeringen bedömer att både små och stora företag är viktiga för svensk livsmedelsförsörjning och för en levande landsbygd. Jordbrukspolitikerna är ett viktigt verktyg för att främja utvecklingen av både små och stora jordbruk, genom till exempel stöd för företagsutveckling och småskalig livsmedelsförädling. Vidare ges miljöersättningar till fäbodrar och hävd av ängs- och betesmarker, vilket erbjuder möjligheter för flera mindre företag att konkurrera på marknaden med vissa unika produkter. Till jordbruk med jordbruksmark i

områden med sämre förutsättningar ges kompensationsstöd.

Regeringen ser att många olika aktörer i livsmedelskedjan efterfrågar regelförenklingar.

Regeringen arbetar intensivt med att ta fram en uppdaterad livsmedelsstrategi inom ramen för det riksdagsbundna målet, som kommer att fastställas av regeringen som Livsmedelsstrategin 2.0 och vars syfte är att stärka lönsamheten och konkurrenskraften samt öka livsmedelsproduktionen.

Livsmedelsstrategin 2.0 kommer att bli en strategi för hela livsmedelskedjan, både stora och små livsmedelsproducenter. Under arbetets gång har vi redan fattat flera viktiga beslut. Regeringen har bland annat tillsatt en utredning vars syfte är att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan och skapa en mer effektiv kontrollstruktur som säkerställer likvärdiga konkurrensvillkor och förenklar för de företag som är verksamma inom områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Utredningen ska bland annat föreslå åtgärder som särskilt underlättar för mikroföretag med diversifierad verksamhet i livsmedelskedjan.

Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! För några veckor sedan gjorde jag något helt fantastiskt. Jag besökte Lillhärjåbygget. Lillhärjåbygget är en fjällgård som ligger i sydvästra Härjedalen – helt väglöst land. Dessa fjällgårdar skapades i början av 1800-talet när man skulle kolonialisera Norrlands inland. Den bonde som flyttade ut med sin familj fick lika mycket mark som man kunde åka runt från solens uppgång till solens nedgång. De flesta valde förstås midsommarafton.

Den här gården är unik, för det är den enda gård där man fortfarande bedriver jordbruk. När det gäller de flesta andra gårdar som finns kvar handlar det mer om turism. Men på denna gård har samma familj i mer än 100 år bedrivit jordbruk.

Det är ett helt fantastiskt ställe att få besöka. De beskriver hur de har kämpat genom åren och hur dedikerade de är när det gäller att fortsätta med detta. I diskussionen hamnar man förstås i frågan: Vad är det största problemet för er när det gäller att driva detta vidare? Det största problemet gäller inte dedikationen hos familjen. Den är väldigt stark. Det stora problemet är heller inte ekonomin. Detta är ju fullständigt unikt i Sverige. Därför har länsstyrelsen i Jämtland gått in med ett ekonomiskt understöd som gör att det är möjligt att driva detta vidare.

Herr talman! Den största utmaningen handlar om de lagar och regler som finns i Sverige, som över huvud taget inte längre är anpassade till småskalig djurhållning. Detta är inte unikt för Lillhärjåbygget. Detta möter man också mycket av i fäbodbruket, som vi fortfarande har kvar i Sverige. Det är alltså ett regelverk som är anpassat utifrån att du har 50, 100, 150 eller 750 mjölkproducerande kor, inte 7, som på Lillhärjåbygget. Där har man inte heller de stora raserna, utan där har man en ras som heter fjällnära ko. Många känner

till fjällkon, men detta är en betydligt mindre ras än fjällkon, som i sig är väldigt liten.

De gav en lång rad exempel på de bekymmer som de möter. Det var därför jag lovade att jag skulle kalla landsbygdsministern till kammaren för att svara på frågan: Vad tänker regeringen göra för att underlätta för den småskaliga djurhållningen för livsmedelsproduktion? Det handlar alltså inte om livsmedelsproduktionen i sig – jag skulle kunna stå i många timmar och beskriva de svårigheter småskaliga har där – utan om djurhållningen.

Det svar jag får från landsbygdsministern visar lite grann att man på departementet kanske inte är insatt i de utmaningar som det handlar om, för svaret är att det pågår en strukturomvandling i det svenska jordbruket. Hör och häpna! Ja, den som inte vet att det gör det sedan mer än 100 år tillbaka är nog inte född. Det är just detta som är problemet för de småskaliga producenterna. Hela regelverket är anpassat för de storskaliga djurhållarna, och inget är gjort utifrån dem som bedriver jordbruk i den lilla skalan.

Avsnitt två i ministerns svar handlar om ekonomin. Om det har jag över huvud taget inte frågat, beroende på att länsstyrelsen i Jämtland har gått in med ett ekonomiskt stöd. Man har utnämnt detta till ett kulturresevat, och det är som sagt helt unikt i Sverige, sannolikt även i Norden.

Det tredje är att landsbygdsministern berättar om livsmedelsstrategin. Men detta handlar inte om det. Lillhärjåbygget har ingen sådan livsmedelsproduktion, utan det är ett självförsörjande jordbruk där man i princip lever på det man tillverkar eller det man får av korna.

Min fråga till ministern kvarstår: Vilka specifika åtgärder kommer man att vidta för att anpassa regelverket för djurhållning också till dessa småskaliga djurhållare?

Anf. 24 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Helt klart skiljer sig förutsättningarna åt mellan gårdar, i stor utsträckning. I ledamotens interpellation nämns fjälljordbruket Lillhärjåbygget. Som jag tror att ledamoten vet kan jag inte uttala mig om specifika enskilda fall, oavsett om jag vill eller inte.

Däremot är det glasklart i många av de samtal som jag har med bönder och representanter för hela livsmedelskedjan, stora som små, att behovet av regelförenkling är oerhört stort. Det handlar om att förenkla och förbättra service och om bemötande. Detta är något som vi självklart måste fokusera på om vi ska stärka konkurrenskraften hos alla våra företag.

Sveriges myndighetsstruktur ställer många gånger till det. Med många kommuner och länsstyrelser som ska göra sin del av tillsynen skapas utmaningar för likvärdig kontroll. Ledamoten får tycka vad ledamoten vill om arbetet med Livsmedelsstrategin 2.0, men klart är att regelförenkling för både stora och små livsmedelsproducenter kommer att vara en väsentlig del av arbetet. Som ledamoten vet fungerar det så att om

genomgripande förändringar ska göras i tillsyn och struktur måste utredningar tillsättas. Det är något som regeringen också har gjort på området.

Med tanke på den allmänt beskrivande delen som inte sällan finns i ett interpellationssvar, väljer ledamoten att inte ta upp att det finns en riktad del i utredningar som kretsar kring de riktigt små företagen och de viktiga livsmedelsproducenterna.

Förenklingsutredningen ska slutredovisa sitt uppdrag den 31 mars 2025.

Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Ministern ska inte komma undan med att påstå att det handlar om ett specifikt fall, nämligen Lillhärjåbygget. Jag har valt att lyfta fram Lillhärjåbygget beroende på att det är ett typexempel, men man står inför exakt samma utmaningar som inom hela fäbodbruket och utmarksbruket.

Låt mig säga några ord så att ministern ska förstå konkret. I djurhållningen i Sverige ska det vara ett visst antal centimeter per ko. När inspektörerna kommer ut till en fäbod – i det här fallet Lillhärjåbygget – ser man att det saknas 38 centimeter. Då utfärdar man ett föreläggande med innebörden att så kan det inte vara. Även om kon mår bra måste bäset göras om. Alla begriper att om en liten ko som väger 200 kilo ställs i ett väldigt stort bås kommer det inte att vara för kons bästa.

Jag ringde upp handläggaren på länsstyrelsen och frågade om det fanns en skillnad för en ko som väger 600 kilo eller 200 kilo, som dessa små kor väger. Men enligt tjänstemannen gick tabellerna bara ned till 400 kilo. Detta är vad frågan konkret handlar om, och det är detta regelverk som ministern är ansvarig för.

Ett annat konkret exempel som man råkar ut för i fäbodbruket, utmarksbruket, är att enligt gällande regler ska en tjur vistas i en box. Den får inte vara uppknuten i ett bås. Men fäbodbruket och utmarksbruket bygger på att även en tjur måste hanteras, det vill säga du måste hålla den i ett bås så att tjuren kan gå ut på samma sätt som de andra korna. Jag skulle kunna ta upp många andra konkreta exempel.

Ministern är ansvarig för ett regelverk som är anpassat till de stora djurhållarna men över huvud taget inte till de små djurhållarna. Det var därför jag ville att ministern skulle komma hit, nämligen för att beskriva vilka förslag som man kommer att lägga fram som innebär att man anpassar sig inte bara efter dem som har 750 mjölkande kor på sin gård utan även efter dem som har sju eller kanske åtta. Lillhärjåbygget och andra fäbodbrukare beskriver att det största problemet är de lagar och förordningar som ministern är ansvarig för.

Om man menar allvar med att hela Sverige ska leva och att det är viktigt även med de små brukarna måste man komma fram med konkreta förslag på hur dessa situationer kan lösas. Det här handlar inte om själva livsmedelsproduktionen. Där är det också viktigt att förändra en lång rad lagar för att underlätta för det småskaliga. Men det här handlar om själva djurhållningen. När kommer ministern att lägga fram konkreta förslag som är inriktade på att stötta och underlätta för

hjältarna, de som gör en fantastisk insats för det svenska kulturlandskapet och bevarar en månghundra-årig tradition?

Det kan inte bara handla om de storskaliga producenterna, och detta var min fråga. Att få som svar att det finns bidrag och att strukturomvandlingen har pågått i mer än 100 år – det var inte vad frågan gällde. Detta handlar om ett regelverk inriktat mot effektivitet och storskalighet, och de som vill bedriva fäbodbruk eller utmarksbruk lämnas helt åt sidan. Där ligger min konkreta fråga, och det är där jag vill ha ett svar från ministern.

Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Den 31 mars 2025 kommer förhoppningsvis utredningen att presentera en lång rad förslag om hur vi förenklar reglerna. Det låter som att Anders W Jonsson varvar upp något alldeles oerhört över frågan om ansvar när jag redan i min inledning konstaterade hur mycket den här regeringen har sjösatt. Det skulle gärna ha varit sjösatt flera år tidigare. Men då lät det inte riktigt på samma sätt från Centerpartiet, noterar jag.

Självklart behövs de små jordbrukarna, och självklart behövs de stora jordbrukarna. Mitt och regeringens övergripande perspektiv för jordbrukspolitiken är att vi ska öka livsmedelsproduktionen i Sverige. Samtidigt som vi har en osäker situation i vår omvärld, med det geopolitiska läget och flera fall av brutna leverantörskedjor, kan lantbruk stora som små, spridda över hela landet, leverera när allt är frid och fröjd. Men de kommer också att kunna leverera på ett bättre sätt i tider av kris och oro. Då behövs hela skalan, från det lilla till det stora.

Precis som jag har nämnt några gånger ligger regelförenklingar oerhört högt på agendan för Sveriges lantbrukare och för regeringen. Det är också därför som vi har tillsatt dessa utredningar som ska lägga fram förslag på hur vi ska förenkla för stora och för små.

Anf. 27 ANDERS W JONSSON (C):

Herr talman! Det är uppenbart att jag inte når fram till ministern så att han förstår vad jag egentligen menar. Jag är helt med på att vi måste öka den totala livsmedelsproduktionen i landet. Jag är medveten om utmaningarna i det svenska jordbruket. Men det jag har valt att lyfta upp här är de specifika problem som det storskaliga jordbruket inte har men som de småskaliga har, det vill säga de som bedriver fäbodbruk och utmarksbruk. Lillhärjabygget är ett bra exempel.

Jag skulle uppmana ministern att ta sig tid att åka dit och faktiskt förstå vad det handlar om. De myndigheter som regeringen styr över gör raka motsatsen. Det senaste beskedet är att fäbodbrukarnas och utmarksbrukarnas organisation, den enda organisation som slåss för den lilla gruppen, blir av med sitt bidrag från Naturvårdsverket på grund av att verket hävdar att det

inte är en demokratisk organisation. Det är de signalerna som regeringen och myndigheterna skickar ut.

Jag skulle verkligen uppmana ministern att om det finns en genuin vilja från regeringen och ministern att stötta den småskaliga djurhållningen i landet – utmarksbruket, fäbodbruket och inte minst Lillhärjabygget – att göra om och göra rätt. Se till att fokusera på dessa problem. De är något annat, nämligen jordbrukets utmaningar i stort.

Det småskaliga jordbruket är värt att bevara, inte minst av beredskapsskäl och med tanke på den kulturhistoriska gärningen. Länsstyrelsen Jämtlands län har varit föredömlig i att stötta. Men utmaningen ligger inte i vad länsstyrelsen gör utan den ligger i de lagar och regler som ministern är högst ansvarig för.

Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD):

Herr talman! Regeringens politik syftar till att livsmedelsproduktionen ska öka i Sverige. Det är det övergripande jordbrukspolitiska målet. Det innebär att stora som små jordbruksföretag är oerhört viktiga ur olika aspekter.

Beredskapsperspektivet har kommit in den senaste tiden efter pandemi och Rysslands anfallskrig i Ukraina, och det har satt ljuset på hur viktig en diversifierad livsmedelsproduktion är i vårt land. Det ska finnas fler och starkare aktörer både i sin litenhet och i sin storhet.

Det är uppenbart att ledamoten inte har läst direktiven till utredningarna som vi har lagt fram. Då hade ledamoten förhoppningsvis kunnat ge några lugnande besked till de jordbrukare som ledamoten möter i sitt värv.

Jag träffar gärna jordbrukare i alla storlekar och former och kommer att fortsätta att göra det.

Jag tror att vi behöver få en bättre förståelse för våra jordbruksföretagares villkor. Just därför lägger vi oss vinn om att myndigheterna måste bli bättre på att arbeta med regelförenklingar och sitt bemötande och även vända sektorstänkandet från att reglera till att stötta och utveckla produktionen av vår mat i landet.

Ett paraply för det här arbetet kokar ned till livsmedelsstrategiarbetet 2.0, där vi involverar stora delar av den näring vi har på området. Det arbetet fortgår.

Stort tack för en viktig debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2023/24:679 om ökad jämställdhet för att motverka sexuell exploatering

Anf. 29 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Anna Wallentheim har frågat mig hur jag avser att utifrån mitt område och kopplat till jämställdhet adressera den ökade risken för sexuell exploatering av flickor och kvinnor som befinner sig i gängkriminella miljöer.

Sverige har allvarliga problem med grov brottslighet. Det är en situation som har vuxit fram under en längre tid. Regeringen bedriver nu ett intensivt och omfattande reformarbete för att vända utvecklingen och minska brottsligheten.

Regeringens ambition är att ingen människa ska utnyttjas för sexuella ändamål. Arbetet med att förebygga och bekämpa utnyttjande i prostitution och människohandel samt att ge stöd till de personer som utsatts är prioriterat för regeringen. Regeringen har därför gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att fortsatt förstärka arbetet mot sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Så sent som i mars sköt regeringen till ytterligare medel till detta uppdrag, som därmed finansieras med 23,5 miljoner kronor totalt under 2024.

I december tog regeringen även emot två betänkanden där kopplingen mellan gängkriminalitet och sexuellt utnyttjande lyfts fram. I betänkandet från *Utredningen om exitprogram för personer som är utsatta för prostitution* (SOU 2023:97) finns bland annat förslag på individuellt utformade exitprogram för vuxna som är utsatta för prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

I betänkandet från *Utredningen om skydd, stöd och vård för personer som har utsatts för övergrepp vid produktion eller distribution av pornografi* (SOU 2023:98) finns bland annat förslag om att stärka det förebyggande arbetet för att upptäcka barn som har utsatts för sexuella övergrepp eller tillhör gruppen sexuellt riskutsatta. Betänkandena har skickats ut på remiss.

Därutöver behöver vi mer kunskap om flickor och kvinnor i eller med kopplingar till kriminella nätverk. Barnombudsmanen överlämnade nyligen en rapport till regeringen som bygger på samtal med 16 flickor med erfarenhet av brott och brottsliga miljöer. Flera av flickorna har utsatts för sexuellt våld eller sexuell exploatering.

Ytterligare kunskap om könsnormer och skillnader mellan pojkars och mäns respektive flickors och kvinnors delaktighet i de kriminella miljöerna kan bidra till en fördjupad förståelse av hur kriminella nätverk och andra typer av organiserad brottslighet fungerar. Därför har regeringen gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att studera vilka brott och sysslor som tenderar att utföras av kvinnor och flickor i kriminella nätverk. Man ska också undersöka vilka överväganden, strukturer och normer som ligger till grund för könsskillnaderna.

Studien ska även synliggöra vad som karakteriserar de involverade kvinnorna och flickorna och belysa deras situation i de kriminella miljöerna. I det ingår att belysa både deras delaktighet i och utsatthet för våld. Uppdraget ska redovisas senast den 23 oktober 2025.

Tillsammans med justitieminister Gunnar Strömmer kommer jag dessutom att bjuda in ett antal aktörer till ett rundabordsamtal om flickor och kvinnor inom kriminella miljöer. Syftet är att tillsammans identifiera

inom vilka områden det krävs förbättringar och vad respektive aktör kan göra.

Regeringen arbetar också intensivt med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor, annat våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive prostitution och människohandel. Det ska gälla 2024–2026. Även en utredning pågår för att stärka den långsiktiga styrningen på området.

Anf. 30 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Sedan hösten 2021 har jag varit en del av justitieutskottet. Jag är också ansvarig socialdemokrat för frågor rörande unga lagöverträdare. I en tid då vi får uppleva att barn mördar barn och att barn dras in i kriminella gäng där narkotika, människohandel och våld är vardag kan mitt område många gånger ses som otroligt mörkt. Den grova brottsligheten letar sig allt djupare in i vissa ungas brottsmönster.

Det som gör frågan ännu värre och som är bakgrunden till min fråga till statsrådet är såklart att vi i denna mörka skugga av gängkriminaliteten den senaste tiden har kunnat läsa hur unga flickor och kvinnor i Sverige utnyttjas som handelsvaror som en del av gängkriminaliteten. Det kan ske genom försäljning av sexuella handlingar. Det kan ske som betalning av skulder eller som en del av droghandeln.

Rapporter visar att det är såväl kvinnor som redan är involverade i prostitution som unga kvinnor som aldrig har varit en del av det men som dras in i sexhandeln av gängmedlemmar som utger sig för att ha kärleksrelationer med dem. Det har blivit en del av dessa ungas kvinnors vardag. Många av de drabbade är också särskilt sårbara och har svårt att söka hjälp på grund av det våldskapital som gängmedlemmarna besitter.

Trots fenomenets omfattning saknas ofta kunskap och metoder för att upptäcka och stödja dessa tjejer. Det leder till att de riskerar att lämnas obemärkta eller oskyddade.

Unga tjejer och kvinnor blir alltså i Sverige 2024 offer för människohandel, och deras mänskliga rättigheter kränks när de behandlas som objekt för gängens vinning.

Våld mot kvinnor är för oss socialdemokrater det yttersta uttrycket för ojämställdhet mellan män och kvinnor. För att möta våldet anser vi därför att det är av stor vikt att öka jämställdheten i samhället. Socialdemokraterna är ett feministiskt parti, och för oss är det naturligt att jämställdhetsarbetet alltid ska vara en naturlig del av alla politikområden.

Det finns mycket i statsrådets svar som är bra, till exempel att man har gett Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att fortsätta förstärka arbetet mot sexuell exploatering av barn, prostitution och människohandel. Det är bra att man har gett Brottsförebyggande rådet i uppdrag att studera vilka brott och sysslor som tenderar att utföras av kvinnor och flickor i kriminella nätverk. Det är också bra att regeringen arbetar intensivt med att ta fram ett nytt åtgärdsprogram för att motverka och bekämpa mäns våld mot kvinnor med mera.

Detta är arbete som vi socialdemokrater många gånger kommer att ställa oss bakom, och vi hoppas kunna vara en del i konstruktiva samtal om detta.

Men helt ärligt, herr talman, finns det tyvärr väldigt lite i statsrådets svar som berör hur man ska öka jämställdheten eller förändra de destruktiva maskulinitetsnormer som är grogrunden till många av frågorna vi pratar om. Om regeringen menar allvar med dessa frågor måste det vara prioriterat. Det måste också synas i resurserna till civilsamhället och till kommunerna.

Jag känner en stor oro för konsekvenserna av det stålbad som kommuner och regioner nu står inför. Jag känner en stor oro för de ökade klyftorna. Jag känner en stor oro för hushållens ekonomi. Och jag känner en stor oro för att färre och färre unga vill kalla sig feminister.

Med stora hål i finansieringen av välfärden försämrar kommunernas, regionernas och civilsamhällets förutsättningar att dels arbeta förebyggande, dels kunna jobba aktivt med jämställdhetsfrågorna.

Min fråga till statsrådet blir därför: Hur ämnar regeringen arbeta för att öka jämställdhetsarbetet och bryta destruktiva maskulinitetsnormer?

Anf. 31 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag delar helt interpellantens bild när det gäller den oerhört problematiska situation vi har i Sverige. Det är uppenbart att vi har en samsyn kring detta.

Detta är också en miljö som jag i min tidigare roll som åklagare har sett från första parkett. Jag tycker att vi har lagt alldeles för lite fokus på flickors och kvinnors roll i denna miljö. Vi vet att det finns flickor och kvinnor som har en egen kriminell vilja, och det finns också flickor och kvinnor som utnyttjas som brickor i det dödliga spel som pågår i den gängkriminella miljön i våra utsatta områden.

Herr talman! I mitt arbete som åklagare har jag tagit del av väldigt mycket kommunikation mellan gängkriminella. Utifrån den kan jag dra slutsatsen att vi har mycket att jobba på när det gäller kvinnosynen i dessa kretsar. Det är väldigt tydligt hur flickor och kvinnor ses som varor som man kan använda för att exempelvis betala skulder i den kriminella miljön och att flickor och kvinnor drabbas av denna brottslighet på ett sätt som vi har satt för lite fokus på.

Som jag sa i mitt interpellationssvar tidigare har regeringen ett stort antal åtgärder på gång. Inte minst bereder vi de förslag som vi har tagit emot i betänkandet från exitutredningen; det handlar om både prostitution och utnyttjande i pornografi.

En annan sak i regeringens arbete som jag vill lyfta fram och som jag tycker att det är väldigt viktigt att ta upp i denna kontext är situationen på våra slutna ungdomshem. Vi har, herr talman, en situation där vi placerar gängkriminella ungdomar med extremt stort våldskapital, som är otroligt involverade i den kriminella miljön, tillsammans med unga flickor som ofta

har självskadebeteende och är otroligt utsatta. Man kan räkna ut med svansen att detta kommer att misslyckas.

Regeringen tar nu ett omtag kring våra Sis-hem, för denna situation drabbar flickor. De allra mest utsatta flickorna i vårt samhälle drabbas enormt mycket på våra Sis-hem, och detta är något som har pågått under alldeles för lång tid. Vi vet att just dessa flickor också utnyttjas i prostitution och används som brickor i det här spelet.

Herr talman! Interpellanten säger att det saknas jämställdhetsåtgärder i regeringens politik. Jag skulle vilja bolla tillbaka frågan till interpellanten: Hur ser interpellanten på den situation som råder på våra Sis-hem och som pågick under hela den tid som Socialdemokraterna satt vid makten utan att de på något sätt vidtog någon åtgärd för att komma till rätta med den?

Anf. 32 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag noterar att statsrådet inte riktigt vill svara på hur regeringen ska öka jämställdheten eller bryta de maskulinitetsnormer som jag menar är en av de otroligt viktiga orsaker vi måste titta på.

Statsrådet har dock helt rätt i att vi har låtit tjejer och kvinnor gå lite obemärkt förbi och att detta nu påverkar den brottsutveckling vi ser. Kvinnor och tjejer tar allt större plats i gängkriminella miljöer, och vi ser också hur de uppdrag de får utföra har gått från att vara väldigt lätta till att bli mer och mer komplicerade.

Men kunskapen kring dessa frågor saknas, och då är det såklart tråkigt att vi har en regering som nu precis har lagt fram en vårbudget där man drar ned med 8 miljoner på Brottsförebyggande rådet, som är en av de absolut viktigaste institutioner vi har när det gäller att kolla på forskning om brottslighet.

Mäns och killars våld, herr talman, drabbar tjejer, kvinnor och andra killar och män. Normer kopplade till maskulinitet drabbar dem som utsätts för våld men begränsar även kraftigt handlingsutrymmet för killar och män själva.

I tider när de som försvarar principerna om jämställdhet och alla människors lika värde hotas av odemokratiska krafter är det viktigare än någonsin att vi får även män att jobba för kvinnors rättigheter. Samtidigt ser vi att antalet män under 30 år som kallar sig för feminister nästan har halverats de senaste åren. Detta är ett stort bakslag för jämställdhetsarbetet.

Den feministiska kampen för ett jämställt samhälle har historiskt drivits av kvinnor som har slagits för den självklara rätten att rösta, arbeta och leva ett liv fritt från förtryck och våld. Men kampen för att skapa ett jämställt samhälle är både mäns och kvinnors ansvar. Ett jämställt samhälle är bra för alla som bor där, och alla måste ta sitt ansvar för att vi ska nå dit.

En av våra viktigaste uppgifter när det gäller att driva jämställdhetsarbetet framåt är, som jag har nämnt, att förändra destruktiva maskulinitetsnormer som fortfarande präglar vårt samhälle. På samma sätt som kvinnor känner många män att de måste förhålla sig till en begränsande könsroll som dikteras av

föråldrade normer om hur en man bör vara – att män ska vara starka och inte ska visa sårbarhet eller prata känslor.

Destruktiva maskulinitetsnormer leder bland annat till våld och övergrepp, och mäns våld är i dag ett av våra största samhällsproblem. Jämställdhetsarbetet kommer aldrig att lyckas om vi inte bryter dessa destruktiva normer. Även om det finns goda exempel på enskilda åtgärder från statsrådet och regeringen, som vi måste titta på, är dessa inte tillräckliga.

Herr talman! Under den tidigare socialdemokratiska regeringen skärptes eller tillkom över 80 straff. Polisen fick ökade resurser och fler verktyg, och två nya polisutbildningar tillkom.

Men tyvärr har dessa åtgärder inte varit tillräckliga. Det är uppenbart att något annat också behövs. Bakom varje gängkriminell vet vi nämligen att det står tre unga som är redo att ta över. Dessa unga har en syn på samhället, normer och jämställdhet som vi aldrig kan acceptera. Vi måste därför göra upp med försummelsen av vår välfärd och sätta stopp för de ökade klyftorna, som riskerar att bli en grogrund för dessa destruktiva normer.

Min fråga till statsrådet blir därför: Ser regeringen att våra kommuner och regioner och det civila samhället är viktiga faktorer i arbetet mot ökad jämställdhet? Om svaret är ja, varför prioriterar man inte dessa områden i stället för att sänka skatten för de rikaste?

Anf. 33 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Självklart ser regeringen att kommuner, regioner och även civilsamhället har en väldigt viktig roll i det arbete vi pratar om här. Men vi måste se vad det är för situation vi har att hantera. Vi har en situation i Sverige där vi i våra utsatta områden har tillåtit en framväxt av kulturer där jämställdhetsfrågan har otroligt låg prioritet. Det vi måste göra för att komma åt detta i grunden är en rejäl integrationssatsning i Sverige. Vi kan inte ha olika öar i Sverige där flickor och kvinnor har ett så pass mycket lägre värde som vi ser att de har och där kvinnors och flickors rättigheter och friheter är kraftigt begränsade.

Vi pratar om att bryta destruktiva maskulinitetsnormer. Vi är självklart helt överens om att detta behöver göras; frågan är hur. Jag ska vara helt ärlig: När det gäller dem som vi pratar om här, som redan befinner sig i den gängkriminella miljön och använder de här flickorna som spelbrickor och medel för betalning av skulder, är det jättesvårt. Om vi ska göra skillnad på riktigt måste vi börja med dem som är barn nu. Vi måste påbörja ett intensivt arbete med dessa värderingar i förskole- och lågstadieåldern. Vi måste få dessa värderingar på plats från början. Där måste vi göra stora integrationssatsningar, och det gör den här regeringen. Vi satsar brett för att bryta segregationen och få bort dessa avarter till värderingar i fråga om synen på kvinnor och flickor, som inte hör hemma i vårt samhälle.

Herr talman! Den situation vi har är i hög grad ett resultat av den politik som har bedrivits.

Herr talman! Ibland pratar vi om situationen i Sverige som om den är någon naturkatastrof som har drabbat Sverige, något vi inte riktigt har kunnat råda över. Men den situation vi har är i stället ett fullt förväntat resultat av tidigare bedriven politik där vi har blundat för de extremt stora problem som vi har i Sverige.

När det gäller polisens arbete hade vi 2022 lika många poliser i förhållande till vår befolkningssmängd som vi hade 2012, trots att vi har haft en fullständigt skenande brottsutveckling. Det har resulterat i att våra kriminella nätverk har kunnat breda ut sig utan att polisen har mäktat med att hantera den här brottsligheten, samtidigt som andra brottstyper har fått stå tillbaka, exempelvis andra former av våld mot flickor och kvinnor, som inte är gängrelaterade. Även det arbetet har blivit lidande när man inte har gjort nödvändiga satsningar på rättsväsendet.

Herr talman! Den här regeringen ser situationen. Vi ser det akutläge vi befinner oss i. Vi stärker upp rättsväsendet för att inte få en situation där det råder total strafffrihet för den gängkriminella brottsligheten och all annan typ av brottslighet som vi ser breda ut sig i Sverige. Samtidigt jobbar vi såklart, som jag sa tidigare, brottsförebyggande med våra ungdomar. Det är det enda vi kan göra för att ha en chans att vända den utveckling vi ser.

Anf. 34 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag tolkar det som att statsrådet delar min uppfattning att inget barn föds till kriminell. Inte heller kan vi se att något barn kommer till världen med förprogrammerade destruktiva könsnormer. Ingen ungdom väljer frivilligt att bli en del av prostitution eller att utnyttjas som handelsvara. Därför kommer jag att fortsätta sätta min tilltro till barnen och ungdomarna som vi ser i dag.

Jag vägrar att acceptera tanken att ens bakgrund ska avgöra ens öde. Jag är övertygad om att de som hamnar i dessa svåra situationer behöver ett samhälle som står starkt och som erbjuder alla barn, oavsett bakgrund, en trygg uppväxt.

I den senaste vårbudgeten, som släpptes för bara någon vecka sedan, tilldelades knappt några resurser alls för att bryta den ökade nyrekryteringen till kriminella gäng. Regeringen visar en uppenbar brist på politiska åtgärder för att hantera de aktuella frågorna om hur vi ska motverka ungdomsbrott och främja jämställdhet. Om dessa frågor verkligen hade prioriterats, varför ser vi då inte till att lösa problemen i skolorna? Varför underfinansieras välfärden? Varför ser vi att allt färre barn i särskilt utsatta områden kan delta i föreningslivet? Varför tvingas kommunerna skära ned på fritids- och kulturaktiviteter med mera?

Om vi inte kan stärka de positiva gemenskaperna riskerar vi att lämna barn och unga i särskilt utsatta områden åt negativa influenser och destruktiva miljöer där jämställdhetsnormer inte får fäste – en uppfattning som statsrådet och jag delar.

Alla unga strävar efter att ha en plats i samhället, att vara någon och att bli respekterad. Men samhället finns inte längre där för att bemöta dessa drömmar. Därför finns det mycket mer att önska, herr talman, av både högerregeringen och Sverigedemokraterna när det gäller dessa viktiga frågor.

Anf. 35 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Till att börja med vill jag bemöta påståendet att den här regeringen inte vidtar åtgärder för att bryta nyrekryteringen till våra gäng. Det stämmer inte. Vi vidtar en rad åtgärder. Bland annat arbetar vi med en helt ny socialtjänstlag, och som jag var inne på ser vi äntligen över Sis-hemmen, som i dag faktiskt fungerar som en rekryteringsbas för våra kriminella nätverk. Så kan vi inte ha det. Där sätter regeringen in skarpa åtgärder, utöver ett stort antal andra åtgärder.

Vi har en samsyn kring att detta inte är någon naturtag. Man föds inte med sina värderingar, utan det är något som man formas till av den miljö man befinner sig i.

Just därför är det så viktigt att vi inte passivt ser på när de här destruktiva miljöerna breder ut sig. Vi behöver finnas där från samhällets sida; vi behöver bryta in. Vi behöver bemöta de värderingarna med sunda värderingar så att vi får en ny generation som faktiskt kan växa upp med jämställdhetsvärderingar, med sunda värderingar, och med en framtidstro som inte innefattar vapen eller narkotika.

Herr talman! Jag vill slutligen tacka ledamoten för den här debatten. Jag tycker att det är viktigt att vi sätter mycket mer fokus än vi hittills har gjort på flickors och kvinnors roll och utsatthet i den kriminella miljön.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2023/24:682 om jämställda löner

Anf. 36 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Sanne Lennström har frågat mig vilka politiska åtgärder jag avser att genomföra för att minska lönegapet och öka den ekonomiska jämställdheten i Sverige.

Jag välkomnar ledamotens engagemang i frågan – ett engagemang jag delar. Frågan om ekonomisk jämställdhet är prioriterad av regeringen. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män har trendmässigt minskat under två decennier. Låt mig samtidigt konstatera att det stämmer att löneskillnaden mellan kvinnor och män var oförändrad mellan 2021 och 2022.

Enligt Medlingsinstitutet är den huvudsakliga förklaringen till löneskillnaden mellan kvinnor och män att de arbetar i olika yrken och sektorer. Av SCB:s statistik framgår att enbart fyra av de 30 vanligaste yrkena har en jämn könsfördelning. Denna könsuppdelning på

arbetsmarknaden kan främst förklaras av att kvinnor och män i hög grad väljer olika utbildning.

Skillnaderna i de samlade löneinkomsterna påverkas även av att det är betydligt vanligare att kvinnor arbetar deltid och är föräldralediga samt att de tar större ansvar för hem- och omsorgsarbetet.

Arbetsmarknadens parter har huvudansvaret för lönebildningen. Regeringen värnar den svenska lönebildningsmodellen och har stort förtroende för att parterna tar sitt ansvar utan politisk inblandning.

Ett verktyg för att synliggöra osakliga löneskillnader är arbetet med lönekartläggning. I diskrimineringslagen (2008:567) finns bestämmelser med bland annat krav på alla arbetsgivare att årligen göra en lönekartläggning i syfte att upptäcka, åtgärda och förhindra osakliga skillnader i lön mellan kvinnor och män. Diskrimineringsombudsmannen har tillsyn över att diskrimineringslagen följs.

Avslutningsvis kan jag berätta att regeringen det senaste året har tagit initiativ till en lång rad olika uppdrag i syfte att främja ekonomisk jämställdhet. Det handlar om allt från distansarbete efter covid-19-pandemin, kvinnors etablering på arbetsmarknaden och jämställdhet på bostadsmarknaden till analys av livsinkomster. Regeringen har även gett ett uppdrag till Tillväxtverket som, bland annat tillsammans med Jämställdhetsmyndigheten, ska ta fram förslag på insatser i syfte att förbättra förutsättningarna för kvinnors entreprenörskap, ägande och företagande.

Anf. 37 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret och för dagens debatt om jämställda löner.

Inledningsvis vill jag säga att jag delar statsrådets bild av att arbetsmarknadens parter såklart har huvudansvaret för lönebildningen. Det är vår svenska modell, och den är, precis som statsrådet säger, värd att värna. Det innebär dock inte att politiken eller regeringen för den delen kan abdikera från sitt ansvar vad gäller jämställda löner. Det finns en hel del olika politiska åtgärder som kan genomföras inom ramen för den svenska modellen. Jag tänkte nämna några av dessa lite senare här i dag.

I min fråga till statsrådet nämnde jag Lön hela dagen, som har släppt sin årliga rapport. Den visar att kvinnor arbetar gratis 48 minuter varje dag, i jämförelse med män. Kvinnor jobbar alltså med betalning fram till klockan 16.12 medan männen får betalt hela vägen fram till 17.00. Detta är nedslående, men mest nedslående är att klockan inte tickar. Den har stannat. Lönegapet mellan könen har slutat minska för att i stället stå stilla.

Den här frågan är oerhört viktigt eftersom jämställd ekonomi handlar om rättvisa och frihet men framför allt eftersom det handlar om kvinnors egenmakt.

Utan en rimlig inkomst blir det exempelvis svårare att ta sig ur en våldsam relation. Man har inte råd med den kostnad som det kan innebära att flytta, ordna ny bostad, köpa möbler och så vidare, så man stannar. I slutändan kan det också innebära en sämre pension.

Det är tyvärr ingen slump att majoriteten av dem som räknas till fattigpensionärer i vårt land i dag är kvinnor. Denna utveckling måste få ett slut.

Herr talman! Vi skulle kunna stå här i talarstolen länge och endast belysa hur allvarligt detta problem är, men vi behöver använda tiden till något viktigare, nämligen hur vi kommer framåt.

Lön hela dagen har en kravlista på fyra punkter som skulle göra stor skillnad för landets kvinnor, nämligen samma möjlighet till heltidsarbete och trygga anställningsformer, att även strukturella löneskillnader synliggörs och åtgärdas, jämställd föräldraförsäkring samt ökad tillsyn och skärpta sanktioner kopplat till kravet på lönekartläggning.

Min fråga till statsrådet här i dag var: Vilka politiska åtgärder avser statsrådet att genomföra för att minska lönegapet och öka den ekonomiska jämställdheten i Sverige? Här finns alltså fyra konkreta åtgärder som även forskare och arbetsmarknadens parter har tryckt hårt på, inte minst den tredje punkten: jämställd föräldraförsäkring.

Statsrådet nämnde att en del i de ojämslällda lönerna kan härledas till att kvinnor tar ett större ansvar för hem och barn. Under ett seminarium här i riksdagen fick arbetsmarknadens parter frågan om vilken enskild förändring som skulle göra störst skillnad för kvinnors löner. De svarade samstämmigt: en mer jämställd föräldraförsäkring eller ett mer jämställt uttag av föräldraförsäkring.

Papporna tar ut ungefär 12–13 procent av den totala föräldraledigheten, om man räknar in både betald och obetald föräldraledighet. Vi hade nyligen en forskningsföreläsning i socialutskottet där det blev tydligt att även vård av barn, har ett ojämslällt uttag. Här behövs åtgärder, som jag hoppas att statsrådet Brandberg och kanske även statsrådet Tenje kan se över tillsammans, för Sveriges kvinnor förtjänar bättre.

Jag tackar för redogörelsen för vilka projekt som regeringen planerar, men det är egentligen bara en av lösningarna som snuddar vid Lön hela dagen-nätverkets önskemål. Därför kvarstår min fråga: Vilka ytterligare åtgärder avser statsrådet att genomföra i närtid för att skapa mer jämställda löner kopplat till Lön hela dagen-nätverkets krav?

Anf. 38 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag är en av de riksdagsledamöter som tar emot och träffar flest gymnasieklasser. En av de absolut vanligaste frågor jag får är: Vad tjänar ni? Det är i sig inget konstigt, för det är klart att det är spännande att veta vad vi politiker i hjärtat av svensk demokrati tjänar. Men sedan kommer vi till det sorgliga, för det är inte helt ovanligt att jag efter att jag har svarat också får frågan om alla tjänar lika mycket. Det man vill veta är om vi kvinnliga politiker tjänar lika mycket som manliga politiker.

Jag känner genuin sorg när framför allt unga flickor blir förvånade när jag svarar ja, att vi har exakt samma arvode. Det jag möter är alltså unga flickor som år 2024 fortfarande tar för givet att kvinnor är mindre

värda på arbetsmarknaden och att vi inte tjänar lika mycket. Det sorgliga här är att detta är en sanning i många yrken.

Lönegapet mellan könen är fortfarande en verklighet i dagens Sverige, trots årtionden av kamp för jämställdhet. Kvinnor tjänar i genomsnitt fortfarande mindre än män för samma arbete, och skillnaderna förstärks av faktorer som kön, etnicitet och funktionsnedsättning. Detta är inte bara orättvist, utan det är också ineffektivt och negativt för ekonomin som helhet.

När kvinnor inte får lika mycket betalt som män för likvärdigt arbete underminerar det deras ekonomiska självständighet och möjligheter till ekonomiskt välbefinnande. Det påverkar också vår möjlighet att spara till pensionen, vår möjlighet att köpa bostad och vår möjlighet att investera i vår egen framtid och våra barns framtid. Precis som interpellanten Sanne Lennström nämnde påverkar det också vår möjlighet att lämna destruktiva förhållanden.

Detta är därför inte bara en fråga om individuell rättvisa, utan det är en fråga om hela samhällets välfärd och tillväxt. Men lönegapet är dessvärre bara en del av ett större problem när det gäller ekonomisk ojämlikhet mellan könen. Kvinnor är dessutom överrepresenterade inom låglöneyrken och deltidsarbete. Vi har sämre möjligheter till karriärutveckling och ekonomiskt framåtskridande. Det är ett slöseri med mänskliga resurser, och det är en förlust för vår ekonomi och för kvinnor som helhet.

Kvinnor har också, precis som statsrådet nämnde, högre utbildning än män men trots detta lägre löner. Eftersom lön utgör den största delen av kvinnors och mäns inkomster har detta stor betydelse för kvinnors liv och för den ekonomiska jämställdheten.

Min fråga till statsrådet, på samma tema som den tidigare talaren hade, är därför: Hur ser statsrådet på det ojämsla uttag av föräldraförsäkringen, som många menar är en av orsakerna till ojämslällda löner?

Anf. 39 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L):

Herr talman! Först vill jag bara bekräfta interpellantens påstående. Självfallet har regeringen, inte bara parterna, ett ansvar när det gäller att se över hur vi kan minska vårt lönegap.

Herr talman! Medlingsinstitutet har en viktig roll när det gäller att sätta ljuset på lönegapet och vad som faktiskt ligger bakom det. Medlingsinstitutet har fått i uppdrag att göra jämställdhetsanalyser av löneinkomster och även andra inkomster som påverkar individens disponibla inkomster under livet.

I uppdraget har bland annat ingått att se på hur inkomstskillnader ser ut på olika delar av arbetsmarknaden och hur inkomstgapet ser ut för olika grupper i befolkningen, exempelvis efter ålder, födelseregion och utrikes föddas vistelsetid i Sverige. Detta tycker jag är viktigt. När vi pratar om lönegapet i Sverige pratar vi ofta om en procentsats som såklart är ett genomsnitt för Sverige, men om vi tittar på vårt land ser vi att situationen ser väldigt olika ut i olika delar av landet.

Jag menar att vi här särskilt måste sätta ljuset på de grupper i befolkningen där vi ser att problemet är som störst, och en av dessa grupper är våra utrikes födda kvinnor. Här ser vi ett lönegap som vi kan hantera. Vi kan vidta åtgärder för att minska lönegapet om vi ser till att denna grupp kommer närmare arbetsmarknaden och kommer in där och får möjligheter att vara en fullvärdig del av vårt samhälle. Här ser vi att det finns mycket jobb kvar att göra.

Regeringen gör många insatser inom integrationsområdet, men vi har också vissa specifika insatser som riktar sig just till kvinnorna. Exempelvis har vi nu en förordning om statsbidrag för kvinnors och flickors organisering i våra utsatta områden – ett statsbidrag som jag hoppas ska ge civilsamhället bättre förutsättningar att få denna grupp att komma närmare och bli en större del av vårt samhälle.

Herr talman! Jag tycker att frågan om löneskillnader är viktig, men när jag pratar om ekonomisk jämställdhet tycker jag bättre om att använda termen livsekonomi. Löneskillnader är en del av livs ekonomin, men absolut inte hela. Vi måste prata mycket mer om sparande, vi måste prata om ägande, vi måste prata om livsinkomster och vi måste prata om hur exempelvis föräldraförsäkringen och sjukskrivningar påverkar våra pensioner och vår inkomst under hela livet.

När det gäller just föräldraförsäkringen har regeringen vidtagit en åtgärd. Vi genomför nu en reform där vi vill ha fler dubbeldagar som båda föräldrarna kan ta ut och också att man ska kunna överlåta föräldradagar till en större personkrets. Detta är en viktig åtgärd för exempelvis de ensamstående föräldrar som kämpar med att få vardagen att gå ihop.

Vi kommer såklart att fortsätta att på olika sätt se vilka åtgärder vi från regeringen kan vidta för att minska den ekonomiska ojämställdheten.

Anf. 40 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Sverige är fortfarande inte jämställt. Vi ligger långt fram på flera plan, men kvinnor har fortfarande lägre löner, sämre möjligheter att utvecklas i arbetet och en sämre arbetsmiljö än män.

Statsrådet nämner föräldraförsäkringen som ett av verktygen som vi kan jobba med här, och både jag och interpellanten Anna Wallentheim lyfter också fram den.

Men jag blir lite beklämd när just frågan om att överlåta dagar inom föräldraförsäkringen tas upp. Det är nämligen precis som statsrådet nämner att det kan vara en bra reform för ensamstående för att kunna lösa livspusslet och komma tillbaka till ett arbete snabbare. Därför gick vi socialdemokrater med på just den biten. Men det är också en reform som öppnar för en massiv välfärds kriminalitet, vilket till exempel Ekobrottsmyndigheten påpekade. Det är därför väldigt viktigt när man genomför sådana reformer att man också ser brett till vilka effekter som reformer kan få. För om detta gynnar gängkriminaliteten kommer vi tillbaka till den tidigare interpellationsdebatten. Det är alltså väldigt

viktigt att man ser till hela pusslet om man nu ska lägga till bitar gällande jämställda löner också.

Vi socialdemokrater tycker att kvinnor och män ska lika rättigheter och lika ansvar i familjeliv, i yrkesliv och i samhällsliv. Det tycker vi eftersom jämställdhet, tillväxt och jobb hänger ihop. All kompetens ska tas till vara på arbetsmarknaden. Där är vi inte i dag. Den utvecklingen har, som vi tidigare har nämnt, rent av avstannat. Därför tog jag initiativet till denna debatt i dag.

Eftersom statsrådet målar ganska brett kring var man kan rusta för bättre löner och för bättre livsinkomster tänker jag att det är svårt att inte tala om kvinnors löner utan att komma in på den sjukvårdskris som vi också ser här i dag i Sverige. De pengar som regeringen tillför till landets regioner är inte i närheten av att förhindra de massuppsägningar och nedskärningar som vi står inför. Nedskärningarna kommer att göra att vissa, inte minst kvinnor som är ett dominerande kön inom denna bransch, blir uppsagda och att andra kan få färre kollegor. Arbetsbördan kan öka, och det kan göra att man kan gå ned i tid eller i värsta fall gå in i väggen och bli sjukskriven och därmed få en minskad inkomst. Man kanske också ser sig om efter ett annat jobb med en mer rimlig arbetsbörda. Allt detta kan ge kvinnor sämre livsinkomster, som statsrådet nämner, och minska friheten och den ekonomiska egenmakt som kvinnor faktiskt har.

Politik handlar, som tidigare har nämnts, om prioriteringar, och det går inte att prioritera avskaffad plastpåseskatt och lyx-rot samtidigt som man vägrar att införa en bankskatt. Denna typ av prioriteringar kommer i slutändan inte att leda till en bättre välfärd, till en bättre sjukvård eller till jämställda löner.

Precis som interpellanten Anna Wallentheim nämnde tidigare tjänar alla på ett mer jämställt samhälle. Därför engagerar vi oss i debatten här i dag.

Min fråga denna gång till statsrådet blir: Instämmer statsrådet i att Sveriges sjukvårdskris just nu är ett allvarligt hot mot kvinnors möjligheter till rimliga löner och en rimlig inkomst?

Anf. 41 ANNA WALLENTHEIM (S):

Herr talman! Jag vill börja med att peka på det viktiga som statsrådet nämnde, nämligen att vi också måste fokusera på utrikes födda kvinnor. Men då är det otroligt tråkigt att vi har en regering som slår undan benen på folkbildningen, som är en så otroligt viktig del för att utrikes födda kvinnor ska kunna komma in på arbetsmarknaden.

I Sverige och i hela västvärlden ser vi dessutom just nu en ökad hemmafrutrend, där unga kvinnor drömmer om eller uppmanar varandra att bli moderna hemmafruar. Jag hör också killar nämna att kvinnor i sina biografier på dejtingssidor allt oftare önskar män som är ekonomiskt oberoende, så att de kan vara hemma och ta hand om hus och barn. Detta kan såklart ses som en motståndskraft mot samhällets höga krav. Det är krav som många kvinnor ser som omöjliga att uppnå och som i stället leder till utmattning eller otydliga

förväntningar och som gör att de drömmer om någonting annat.

Men vi kan aldrig acceptera ett samhälle där unga kvinnor är beredda att ge upp makten eller de ekonomiska rättigheterna för att man inte har lyckats skapa ett jämställt samhälle. Kvinnor i Sverige har redan i dag mindre ekonomiska resurser än män, vilket också innebär att de har mindre makt att forma samhället och sina egna liv. Och en stor andel kvinnor i Sverige är fortfarande ekonomiskt beroende av en man för att kunna leva sitt liv.

I vårt starka samhälle står vi socialdemokrater upp för allas lika rättigheter, oavsett om du är man, kvinna, pojke eller flicka. Ett jämställt samhälle är ett tryggare samhälle. Vi behöver därför fortsätta att arbeta för att förbättra jämställdheten, så att kvinnor varken har lägre lön än män eller sämre möjligheter att utvecklas.

För mig som socialdemokrat är det därför enkelt. Jämlikheten och jämställdheten måste öka, inte minska. Och jag ser därför fram emot verkliga förslag här i riksdagen.

Anf. 42 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Jag tänkte ta upp frågan om livsinkomster, som jag berörde i mitt tidigare anförande. Interpellanten nämnde att Sverige ligger långt fram i jämställdhetsarbetet. Och det är korrekt inom vissa områden. Men när vi tittar just på livsinkomsterna och tittar på alla delar av den ekonomiska jämställdheten har Sverige en stor läxa att göra. Vi ser nämligen att den ekonomiska ojämställdheten börjar redan i blöjåldern. Det finns forskning som visar att föräldrar sparar mer pengar till sina söner än till sina döttrar. Redan där påbörjas den ekonomiska ojämställdheten. Sedan följer denna ojämställdhet genom livet. Vi pratar, som sagt, om löneskillnader här, men vi måste också se att alla inte är löntagare i vårt land.

Självklart ska även kvinnor kunna driva företag på samma villkor som män. Här har vi en situation i dag där mindre än 1 procent av riskkapitalet går till företag som ägs av kvinnor. Om vi tittar i en internationell kontext kan jag säga att jag skäms. Om vi tittar på statistik i Sverige över företag som har minst en anställd och tittar på hur stor andel av dessa företag som drivs av kvinnor, då placerar vi oss näst sämst i EU efter Malta. Det är, herr talman, inte acceptabelt att vi i Sverige, som har en självbild av att vara så bra på jämställdhet, är så dåliga i denna del av den ekonomiska jämställdheten.

För mig visar detta att vi har tittat för smalt på frågan om ekonomisk jämställdhet. Självklart ska vi prata om löneskillnader – vi ska inte sluta att göra det – men vi måste kunna hålla flera tankar i huvudet samtidigt och se att vi måste göra särskilda satsningar just på andra delar av den ekonomiska jämställdheten där vi är pinsamt dåliga i Sverige.

Från regeringens sida har vi gett Tillväxtverket ett uppdrag att se över vilka åtgärder vi kan vidta för att främja kvinnors företagande, eftersom vi ser att det är

en viktig frihetsreform för kvinnor och den ekonomiska jämställdheten som vi behöver ta på allvar.

Vi behöver också såklart adressera och hantera de trender som vi ser. Den hemmafrutrend som vi ser växa sig starkare nämndes, den som vissa kallar en soft girl-trend. Det är klart att varje människa ska få göra sina livsval, och det ska inte regeringen lägga sig i. Men om vi skiftar fokus och pratar om livsinkomster kan vi sätta lampan på vilka konsekvenser denna typ av beslut får för människor. När man fattar beslut om hur man vill leva sitt liv ska man därför göra det på ett informerat sätt, så att man vet hur det exempelvis påverkar pensionen om man väljer att leva som hemmafru och hur det påverkar möjligheterna att lämna den relation som man lever i om man inte längre vill vara kvar i den, vilket i princip är omöjligt om man är ekonomiskt beroende av förövaren.

Det är detta helhetsgrepp vi behöver ta om jämställdhetspolitiken och se alla delar av livsinkomsterna och också bedriva ett omfattande informationsarbete, så att människor i vårt land kan fatta informerade beslut om sin livsekonomi.

Anf. 43 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för hennes engagemang i frågan. Jag känner engagemanget, och det ger ändå en del hopp inför framtiden.

För lite mer än ett år sedan stod statsrådet och jag här och debatterade exakt detta ämne, alltså jämställda löner. Statsrådet hänvisade då till att hon endast hade suttit i några månader. I dag har hon suttit lite längre, och min förhoppning är att vi inte åter står här i talarstolarna om ett år med ännu en nedslående rapport om att de jämställda lönerna har fått ännu en backlash – att de har backat eller avstannat.

Det finns nämligen många förslag som kan förhindra en sådan utveckling, och jag hoppas att statsrådet verkligen tar till sig dessa förslag och överväger dem för att kunna göra skillnad på riktigt. Jag tror inte att man kan komma åt detta problem med enbart rapporter, kartläggningar och information som ska leda till informerade val. Det är absolut en del av det hela, men jag tror också att man behöver titta på konkreta politiska åtgärder som verkligen gör skillnad i den här frågan.

Med det vill jag tacka så mycket för dagens debatt.

Anf. 44 Statsrådet PAULINA
BRANDBERG (L):

Herr talman! Självklart är det nedslående att se att den positiva utveckling som vi har haft gällande lönegapet har stannat av. Vi måste dock se detta i kontexten att vi befinner oss i en ekonomiskt väldigt svår period, vilket gäller både Sverige och vår omvärld. Vi befinner oss också i en situation där vi har haft en pandemi som påverkade samhället på många olika sätt.

Regeringen har fokuserat väldigt mycket på att hantera den ekonomiska krisen för att se till att alla människor i vårt land har mer pengar i plånboken. Jag tycker att Socialdemokraternas samarbetspartner har

en syn på den ekonomiska krisen som är anmärkningsvärd, och den gör mig bekymrad. Vi kunde bara häromdagen läsa i tidningen att Miljöpartiet vill stoppa den ekonomiska tillväxten, och Vänsterpartiet har i alla fall tidigare lagt fram budgetar som vore rena inflationsbraskor och som skulle göra att de pengar människor har i sina plånböcker i princip tappade allt värde.

Allt detta måste vi såklart också adressera när vi pratar om den ekonomiska jämställdheten. Vi behöver nämligen ha tillväxt i landet, och vi behöver se till att vi dämpar inflationen så att de pengar som människor har i sina plånböcker faktiskt fortsätter att vara värda någonting.

Med det sagt vill jag tacka för debatten. Jag fortsätter gärna att debattera frågan fler gånger, och jag hoppas att vi trots det ekonomiska läge vi har ska kunna hitta åtgärder framåt för att minska löneskillnaderna och öka den ekonomiska jämställdheten generellt i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2023/24:136 Signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet – åtgärder med anledning av Europadomstolens dom

Skrivelse

2023/24:104 Utvärdering av statens upplåning och skuldförvaltning 2019–2023

Motioner

med anledning av prop. 2023/24:119 Statens stöd till trossamfund och civilsamhället – enhetliga och rättssäkra villkor

2023/24:2869 av Vasiliki Tsouplaki m.fl. (V)

2023/24:2875 av Amanda Lind m.fl. (MP)

2023/24:2877 av Catarina Deremar m.fl. (C)

med anledning av skr. 2023/24:122 Riksrevisionens rapport om läkemedelsförskrivningen – statens styrning och tillsyn

2023/24:2868 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)

2023/24:2878 av Anders W Jonsson m.fl. (C)

Finansutskottets betänkande

2023/24:FiU35 Extra ändringsbudget för 2024 – Åtgärder i samband med rekonstruktion av SAS AB

Justitieutskottets betänkande

2023/24:JuU28 Stärkt skydd för vissa polisanställda

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 april

2023/24:710 Kvinnors situation i Iran

av Sara Gille (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:711 Etableringsstopp för friskolor

av Linus Sköld (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 april

2023/24:824 Hyrläkarsystemet

av Lena Bäckelin (S)

till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2023/24:825 Beslut vid gemensam ansökan om skilsmässa

av Mattias Eriksson Falk (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:826 Taiwans deltagande i WHA

av Björn Söder (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:827 Juristdomare i tingsrätterna

av Mattias Eriksson Falk (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2023/24:828 Intensifierat samarbete med Mongoliet

av Markus Wiechel (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:829 Situationen i Cypern

av Sara Gille (SD)

till utrikesminister Tobias Billström (M)

2023/24:830 Vapenhandboken

av Per Söderlund (SD)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 24 april

2023/24:807 Eldning på tomten

av Kerstin Lundgren (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2023/24:808 Eldning av trädgårdsavfall

av Stina Larsson (C)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 15.13.

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 11 anf. 39
(delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärende för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Ärenden för bordläggning	1
§ 5 Svar på interpellation 2023/24:577 om SGI-utredningen	1
Anf. 1 Statsrådet ANNA TENJE (M)	1
Anf. 2 ÅSA ERIKSSON (S).....	2
Anf. 3 Statsrådet ANNA TENJE (M)	2
Anf. 4 ÅSA ERIKSSON (S).....	3
Anf. 5 Statsrådet ANNA TENJE (M)	3
Anf. 6 ÅSA ERIKSSON (S).....	3
Anf. 7 Statsrådet ANNA TENJE (M)	4
§ 6 Svar på interpellation 2023/24:669 om anställningsrutiner på länsstyrelserna	4
Anf. 8 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	4
Anf. 9 PEDER BJÖRK (S)	4
Anf. 10 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	5
Anf. 11 PEDER BJÖRK (S)	5
Anf. 12 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	6
Anf. 13 PEDER BJÖRK (S)	6
Anf. 14 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	6
§ 7 Svar på interpellation 2023/24:697 om konsekvenser vid nedsläckning av mobilnät med 2G- och 3G-teknik	7
Anf. 15 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	7
Anf. 16 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	7
Anf. 17 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	8
Anf. 18 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	8
Anf. 19 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	9
Anf. 20 ADRIAN MAGNUSSON (S).....	9
Anf. 21 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	9
§ 8 Svar på interpellation 2023/24:701	10
§ 9 Svar på interpellation 2023/24:683 om småskalig djurhållning för livsmedelsproduktion	10
Anf. 22 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	10
Anf. 23 ANDERS W JONSSON (C).....	10
Anf. 24 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	11
Anf. 25 ANDERS W JONSSON (C).....	11
Anf. 26 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	12
Anf. 27 ANDERS W JONSSON (C).....	12
Anf. 28 Landsbygdsminister PETER KULLGREN (KD)	12
§ 10 Svar på interpellation 2023/24:679 om ökad jämställdhet för att motverka sexuell exploatering	12
Anf. 29 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	12
Anf. 30 ANNA WALLENTHEIM (S)	13
Anf. 31 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	14
Anf. 32 ANNA WALLENTHEIM (S)	14
Anf. 33 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	15
Anf. 34 ANNA WALLENTHEIM (S)	15
Anf. 35 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	16
§ 11 Svar på interpellation 2023/24:682 om jämställda löner	16
Anf. 36 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	16
Anf. 37 SANNE LENNSTRÖM (S).....	16
Anf. 38 ANNA WALLENTHEIM (S)	17
Anf. 39 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	17
Anf. 40 SANNE LENNSTRÖM (S).....	18
Anf. 41 ANNA WALLENTHEIM (S)	18

Anf. 42 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	19
Anf. 43 SANNE LENNSTRÖM (S).....	19
Anf. 44 Statsrådet PAULINA BRANDBERG (L)	19
§ 12 Bordläggning	20
§ 13 Anmälan om interpellationer	20
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	20
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	20
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 15.13.....	20